

Anton Pavlovič Čechov

Višňový sad

Komedie o čtyřech dějstvích

Přeložil Leoš Suchařípa

O s o b y

Raněvská, majitelka panství

Aňa, její dcera, 17 let

Varja, její adoptovaná dcera, 24 let

Gajev, její bratr

Lopachin, podnikatel

Trofimov, student

Simeonov-Piščik, statkář

Charlotte, guvernantka

Jepichodov, účetní

Duňaša, panská

Firs, komorník, 87 let

Jaša, mladý sluha

Kolemjdoucí

Přednosta stanice

Poštovník

Hosté, služebnictvo

Na panství Ljubov Raněvské

P r v n í d ě j s t v í

Pokoj, kterému se dodnes říká dětský. Jedny dveře vedou do Anina pokoje. Svítá, brzy vyjde slunce. Je už květen, višně jsou v květu, ale venku je chladno, ranní mrazík. Okna v pokoji jsou zavřená. Vejde Duňaša se svíčkou a Lopachin s knihou v ruce.

Lopachin Zaplaťpámbu, vlak je tady. Kolik je hodin?

Duňaša Budou dvě. /Sfoukne svíčku/ Už je vidět.

Lopachin To měli pěkný zpoždění! Aspoň dvě hodiny určité. /Zívá a protahuje se/ To jsem tomu dal. Něco takovýho dokáže jenom idiot. Schválně sem jedu, abych jim jel na nádraží naproti, a pak tady usnu. Na židli. To je k vzteku... Tos mě nemohla vzbudit?

Duňaša Já myslela, že jste odjel. /Poslouchá/ Mně se zdá, že už jedou.

Lopachin /poslouchá/ Kdepak... Než vyzvednou zavazadla, tohle támhle... /Pauza/ Paní byla v cizině pět let, kdoví, jaká teď je... Taková dobrá duše. Upřímná, prostá... Nezapomenu, jak jednou, mohlo mi bejt tak patnáct, nebožtík otec - měl tady na vesnici krámk - mi takovou jednu vrazil, až se mi spustila z nosu krev. Přišli jsme sem spolu, už ani nevím kvůli čemu, byl trochu pod parou. Jako dnes to vidím, paní mě dovedla k umývadlu, tenkrát byla ještě mladá, outlá, bylo to akorát tady v tomhle pokoji, v dětským. A povídá mi: Neplač, chudáčku, než se oženíš, tak se to zahojí. - Chudáčku... Otec byl chudej, to je fakt, a já, prosím, bílá vesta, žluté střevíce. Ale co je to platný, dej praseti foremetku. Akorát, že mám prachy, to mám, ale když se to vezme kolem a kolem, holt mi z těch bot čouhá sláma pořád... /Lisťuje y knize/ Čtu knihu a stejně ničemu nerozumím. Čtu a usnu. /Pauza/

Duňáša Psi zecali pokoj celou noc. Větrí pány.

Lopachin Co je s tebou, prosím tě?

Duňáša Celá se chvěju. Já snad omdlím.

Lopachin Jsi moc rozmazlená, to je to. Strojíš se jak bůhví kdo a vlasy taky... Měla by ses držet zpátky!

/Vejde Jepichodov s kyticí. Má sako a dokonale vyleštěné vysoké boty, které hlasitě vržou. Jen vejde, upustí kyticí/

Jepichodov /zvedá kyticí/ To posílá zahradník. Má se to dát do jídelny. /Podává kyticí Duňáše/

Lopachin A mně doneseš něco k pití.

Duňáša Prosím. /Odejde/

Jepichodov Tak máme tři pod nulou a višně jsou v květu. Naše klima nemohu schvalovat (vzdychne), skutečně nemohu. Naše klima nemůže přispívat právě včas. Dovolte mi připojit, pane Lopachine, že jsem si předevčírem opatřil boty, které, smím-li vás ujistit, vržou tak, že to je naprosto vyloučeno. Cím bych je měl namazat?

Lopachin Vlez mi na záda.

Jepichodov Nemine dne, aby mě nepotkalo nějaké neštěstí. Ale já nereptám, přivykl jsem, ba dokonce se usmívám.

/Vejde Duňáša, podává Lopachinovi sklenici/

Odcházím. /Vrazí do židle a povalí ji/ Prosím... /Jakoby vítězně/ Ovšem, přirozeně, za těchto okolností, že se tak musím vyjádřit, o jiném nemluvě... to je něco takřka pozoruhodného! /Odejde/

Duňáša Mám-li být upřímná, pane Lopachine, Jepichodov mě požádal o ruku.

Lopachin Ale!

Dunaša Když já nevím... Slušný, to on je, ale někdy, jak začne mluvit, člověk tomu vůbec nerozumí. Pěkně, s citem, ale nesrozumitelně. Ne že by se mi nelíbil. Miluje mě šíleně. Je to taková nešťastná povaha, každý den něco. Taky se mu tady tak posmívají: hromada neštěstí.

Lopachin /poslouchá/ Mně se zdá, že jedou...

Dunaša Jedou! Co se to se mnou děje... Až mi naskočila husí kůže.

Lopachin Je to tak. Jedou. Jdem je přivítat. Jestlipak mě pozná. Pět roků jsme se neviděli.

Dunaša /rozčileně/ Tak, a teď omdlím... Já omdlím!

/Je slyšet, jak přijíždějí dva kočáry a zastavují před domem. Lopachin a Dunaša rychle odejdou. Scéna je prázdná. Zezadu začíná být slyšet hluk. Přes jeviště spěšně přejde Firs, který jel Raněvské naproti. Belhá se o holi, má na sobě starou livrej a cylindr; něco si pro sebe mumlá, ale není rozumět. Hluk vzadu sílí. Někdo říká: "Tady tudy". Raněvská, Ana a Charlotta s pejskem na šnůře, všechny v cestovním. Varja v kabátě a s šátkem na hlavě, Gajev, Simeonov-Piščík, Dunaša s cestovní brašnou a slunečníkem, sluha se zavazadly, všichni procházejí pokojem/

Ana Pojděte tudy, mami, jestlipak se pamatujete, co je tohle za pokoj?

Raněvská /radostně, v slzách/ Dětský!

Varja Až mně zalezlo za nehty. /Raněvské/ Vaše pokoje, bílý i fialový, zůstaly tak, jak byly, mamičko.

Raněvská Dětský pokoj. Můj dětský pokoj... Tady jsem spávala, když jsem byla malá... /Pláče/ Teď taky dělám jak malá. /Líbá bratra, Varju, pak znovu

bratra/ A Varja je pořád stejná jako jeptiška.
A Dunaša jsem taky poznala... /Líbá Dunašu/

- Gajev Vlak měl dvě hodiny zpoždění. To jsou věci.
To je pořádek.
- Charlotta /Piščikovi/ Můj pes jí i ořechy.
- Piščik /udiveně/ To by člověk nevěřil!
/Všichni, kromě Ani a Duňaši, odejdou/
- Duňaša To jsme se načekali. /Svléká Aně kabát a klobouk/
- Aňa Celá ty čtyři noci po cestě jsem nespala... teď
jsem celá zmrzlá.
- Duňaša Odjížděli jste na Velký pátek, to byl ještě sníh
a mrzlo, a koukejte dnes. Zlato moje! /Směje se,
líbá ji/ Co jsem se na vás načekala, drahoušku...
Musím vám honem říct, že to prostě nemůžu vydr-
žet...
- Aňa /bez zájmu/ Co zas?
- Duňaša Účetní Jepichodov mě po svátcích požádal o ruku.
- Aňa Ty taky na nic jiného nemyslíš... /Upravuje si
vlasý/ Poztrácela jsem všecky sponky. /Je una-
vená, sotva stojí na nohou/
- Duňaša Jsem z toho celá zmatená. Miluje mě, bože, jak
mě miluje!
- Aňa /hledí dveřmi do svého pokoje, něžně/ Můj po-
koj, moje okno, jako bych ani nikde nebyla. Já
jsem doma! Ráno vstanu a hned do sadu... Kéž
bych mohla usnout! Celou cestu jsem byla vzhů-
ru. Padla na mě taková tísen.
- Duňaša Předevčírem přijel pan Trofimov.
- Aňa /radostně/ Péta!
- Duňaša Spí v atlánu, bydlí tam. Že prý má strach, aby

nepřekážel. /Podívá se na kapesní hodinky/ Měl by ho někdo vzbudit, ale slečna Varvara si to nepřeje. Prý nebuď ho.

/Vejde Varvara, u pasu má svazek klíčů/

- Varja Duňašo, honem kávu... Mamička si přeje kávu.
- Duňaša Už jdu. /Odejde/
- Varja Tak už jste, chválabohu, tady. Zase doma. /Hladí Anu/ Můj drobeček se vrátil. Holčička se vrátila.
- Aňa To jsem si užila.
- Varja To věřím.
- Aňa Odjížděla jsem o velikonocích, to byla ještě pěkná zima. Charlotta celou cestu mluvila, nebo předváděla ty svoje kouzla. Tys mi dala s tou Charlottou!
- Varja Copak jsi mohla jet sama, holčičko? V sedmnácti letech?
- Aňa Přijedeme, v Paříži zima, sněží. Francouzsky mluvím strašlivě. Maminka bydlí ve čtvrtém patře, přijdu k ní, tam plno Francouzů, dámy, starý pater s knížkou, zakouřeno, neútno. Přišlo mi jí najednou tak líto, tak strašně líto, chytla jsem ji kolem krku a nemůžu se od ní odtrhnout. Maminka mě pak pořád hledila a plakala.
- Varja /v slzách/ Ani mi to neříkej, ani mi to neříkej...
- Aňa Dům u Mentonu prodala, už jí nezbylo vůbec nic. A já už jsem taky neměla ni halíř, jen tak tak jsme dojely. A maminka to ne a ne pochopit. Dámě si na nádraží oběd a ona si musí objednat to nejdražší, a ty tuzéry! Charlotta totéž. Teď Jaša si samozřejmě taky musí dát minutku, no hrůza. To je maniččin sluha, přivezli jsme ho s sebou.
- Varja Já ho viděla, syčáka.

- Aňa A co tady, už jste zaplatili úroky?
- Varja Prosím tě!
- Aňa Panebože, panebože...
- Varja V srpnu se má panství prodat.
- Aňa Panebože.
- Lopachin /nakoukne do dveří a zamečí/ Mééé... /Odejde/
- Varja /v slzách/ Tomu bych tak nejradši... /Hrozí
pěstí/
- Aňa /obejme Varju, tiše/ Varjo, už tě požádal o
ruku?
- /Varja vrtí hlavou/
- Má tě přece rád... Proč si to neřeknete, na co
čekáte?
- Varja Já myslím, že z toho nic nebude. Má moc práce,
co je mu do mě... Ani si mě nevšimne. Bůh s ním.
Když ho vidím, nejradši bych se propadla. Každý
mluví o naší svatbě, všichni mně gratulují a ve
skutečnosti nic, všechno je to jak sen... /Ji-
ným tonem/ Ten špendlík je jako včelka.
- Aňa /smutně/ To maminka koupila. /Jde do svého po-
koje, mluví bezstarostně jako dítě/ A v Paříži
jsem lítala v baloně!
- Varja Můj drobeček se vrátil. Holčička se vrátila.
- /Duňaša se vrátila s konvicí a při-
pravuje kávu/
- /Varja stojí u dveří Anina pokoje/ Tak se, hol-
čičko, celý den nezastavím, a pořád si předsta-
vuju, kdyby si tě tak vzal nějaký boháč, to bych
byla i já klidnější, chodila bych si po klášte-
rech, do Kyjeva, do Moskvy, a tak bych celý ži-
vot prochodila po svatých místech. To by bylo
blaho!

- Aňa V sadu už zpívají ptáci. Kolik je hodin?
- Varja Tak tři. Musíš jít spát, holčičko. /Vcházejíc do Anina pokoje/ To by bylo blaho!
- /Vejde Jaša s plédem a kufříkem/
- Jaša /jde přes jeviště, uctivě/ Pardon. Dá se tudy projít?
- Duňaša Já bych vás ani nepoznala, Jašo. Co z vás udělala ta cizina.
- Jaša Hm... A vy jste?
- Duňaša Když jste odjížděl, byla jsem takováhle. /Ukazuje/ Dunaša, dcera Fjodora Kozojedova. Vy se nepamatujete?!
- Jaša Hm... Poupátko! /Rozhlédne se a obejmě ji/
- Duňaša /vykřikne a upustí talířek/
- Jaša /rychle odejde/
- Varja /ve dveřích nevrle/ Co je to tady?
- Duňaša /nabírá k pláči/ Rozbila jsem talířek...
- Varja Střepey jsou štěstí...
- Aňa /vyjde ze svého pokoje/ Maminka by se měla nějak šetrně upozornit, že je tady Péta...
- Varja Já jsem řekla, aby ho nebudili.
- Aňa /zamyšleně/ Před šesti roky umřel otec, za měsíc se utopil Gríša, bylo mu sedm... Maminku to strašlivě vzalo, sebrala se a pryč. /Zachvěje se/ Ale já ji chápu. Kdyby měla tušení, jak já ji chápu! /Pauza/ A Péta Trofimov tenkrát Gríšu učil, jak ho maminka uvidí, tak...
- /Vejde Firs, má sako a bílou vestu/

- Firs /jde ke kávové konvici, starostlivě/ Milostpaní si vypije kávu tady. /Obléká si bílé rukavice/ Buďte to? /Dunaše/ Slyšíš? A co smetana?
- Dunaša Ježíšmarjá... /Rychle odchází/
- Firs /chystá na kávu/ Ty seš holt kus dřeva. /Mumlá si pro sebe/ Přijela z Paříže... Milostpán taky jezdíval do Paříže... kočárem... /Směje se/
- Varja Říkáš něco, Firsi?
- Firs Račte si přát? /Radostně/ Má paní se vrátila! Tak jsem se přece dočkal. Teď už můžu klidně umřít.../Pláče radostí/
- /Vejde Raněvská, Gajev a Šimeonov-Piščík; Šimeonov-Piščík má kabát z jemné látky a široké kalhoty, Gajev pohybuje rukama a tělem, jako by hrál kulečnick/
- Raněvská Jak to jenom je, Leonide? Počkej... Žlutou do rohu! Od koule na mantinel a do středu.
- Gajev Pravou horní falší! Jak je to dávno, co jsme tady společně spávali, v tomhle pokoji, a teď už je mi jednapadesát, jakkoli je to zvláštní...
- Lopachin No, letí to.
- Gajev Co to?
- Lopachin Že to letí, povídám, ten čas.
- Gajev Já tu cítím jakoby parfém.
- Aňa Já jdu spát. Mami, dobrou noc. /Líbá matku/
- Raněvská Hajej, nynej. /Líbá jí ruce/ Máš radost, že jsi doma, holčičko? Já se prostě nemůžu vzpamatovat.
- Aňa Dobrou noc, strejčku.

- Gajev /ji líbá na tvář a na ruce/ Opatruj tě pánbůh. Ty jsi celá maminka! /Sestře/ Ty jsi v jejích letech vypadala úplně stejně.
- /Aňa podává ruku Lopachinovi a Piščikovi, odejde a zavře za sebou dveře/
- Raněvská Už sotva stojí na nohou.
- Piščik Taková cesta, pravdaže.
- Varja /Lopachinovi a Piščikovi/ Tak co, pánové? Tři hodiny, mohli byste mít trochu ohledu.
- Raněvská /se směje/ Ty jsi pořád stejná, Varjo. /Přítáhne ji k sobě a políbí/ Dopiju kávu a půjdeme všichni.
- /Firs jí do pod nohy polštářek/
- Děkuju, ty dobrá duše. Zvykla jsem si na kávu. Piju ji ve dne v noci. Děkuju, staroušku. /Líbá Firse/
- Varja Musím se podívat, jestli se přivezlo všecko.
- Raněvská Pořád tomu nemůžu věřit. Jsem to opravdu já? /Směje se/ Chce se mi skákat, mávat. /Skryje tvář do dlaní/ Já snad spím. Miluju svou vlast, jako že je Pánbůh nade mnou, vroucně ji miluju, ani jsem se nemohla dívat z vlaku, pořád jsem plakala. /V slzách/ Ale mám tady kávu. Děkuji ti, Firsí, děkuju, staroušku. Jsem tak ráda, že jsi ještě naživu.
- Firs Předevčírem.
- Gajev Špatně slyší.
- Lopachin Abych se zvedal, musím do Charkova, před pátou mi jede vlak. To je k vzteku! Chtěl jsem vás vidět, popovídat si... Jste pořád tak krásná.
- Piščik /hlasitě, oddechuje/ Dokonce krásnější... ta pařížská moda... S člověkem to dělá divy, pardon...
- Lopachin Tady váš bratr o mně tvrdí, že jsem neurvalec,

křupan, ale na tom mně houby záleží. Když ho to baví! Hlavně když vy mně budete věřit jako dřív, když ty vaše nádherné hluboké oči ve mně budou pořád vidět starýho dobrýho Lopachina. Bože věčnej! Můj táta dřel u vašeho děda a otce, ale vy, zrovna vy jste pro mě kdysi udělala tolik, že jsem na všecko zapomněl a mám vás rád jako vlastní sestru... Víc než sestru.

- Raněvská Nevydržím chvíli sedět, nemůžu... /Rychle vstane a hluboce vzrušena chodí sem a tam/ Já to nepřežiju, takovou radost. Musím vám být k smíchu, připadat hloupě... Moje staříčká skříň. /Líbá skříň/ Můj stoleček...
- Gajev Cos byla pryč, chůva umřela.
- Raněvská /si sedne, pije kávu/ Ano, ano, dej jí Pánbůh věčnou slávu. Psali mi o tom.
- Gajev A Anastasij taky umřel. Petr Šilhoun utek do města, posluhuje tam u policajtů. /Vytáhne z kapsy sáček cukrkandlu, cucá/
- Piščík Moje dcerka... Dášenska... se dává poroučet.
- Lopachin Rád bych vám pověděl něco příjemného, veselého. /Podívá se na hodinky/ Ale už mně nezbejvá čas na dlouhý výklady... Tak aspoň tři slova. Už víte, že se musí višňový sad prodat, aby bylo na dluhy. Dražba je stanovena na dvadvacátýho srpna. Ale vy se nemusíte zneklidňovat, milostivá, spěte klidně, východisko existuje. Dávejte pozor, co jsem vymyslel. Z města je sem k vám všeho všudy dvacet kilometrů, vede tady dráha a kdyby se višňový sad rozparceloval a louka podle řeky taky, a kdyby se pak ty parcely pronajaly chatařům, tak máte přinejmenším dvě stě padesát tisíc ročního důchodu zajištěno.
- Gajev Promiňte, Co to melete?
- Raněvská Já jsem vás asi dobře nepochopila, pane Lopachine.

- Lopachin Řeknete si za hektar minimálně dvě tři stovky ročně, a když to budete inzerovat hned teď, můžu se vám zaručit nevím čím, že do podzima nemáte co pronajmout, chataři vám utrhnou ruce. Prostě a jednoduše gratuluju vám k záchraně. Místo je to kouzelný, řeka hluboká. No to se rozumí, trochu se to bude muset dát do pucu, řekněme [například musí se zbourat všechny starý stavení, tenhle dům, stejně už není k ničemu, vykácet višňový sad...
- Raněvská Vykácet? Můj milý, odpusťte, ale vy nic nechápete. Jestli je v celém kraji něco pozoruhodného, něco jedinečného, tak je to jenom náš višňový sad.
- Lopachin Jedinečný je na něm akorát to, že je tak velké. Stromy dávají višně jednou za dva roky a stejně se pak neví, co s nima. Kdo to kupuje?
- Gajev O tomto sadu je zmínka i v Naučném slovníku.
- Lopachin /pohlédne na hodinky/ Když nic nevymyslíme a na ničem se nedohodneme, tak se dvaadvacátýho srpna panství i s celým višňovým sadem prodá v dražbě. Tak se rozhodněte! Jiný východisko neexistuje, přísahám. Prostě neexistuje.
- Firs Za našich časů, to je tak čtyřicet padesát let, se višně sušily, zavařovaly, nakládaly, dělala se z nich zavařenina, a panečku...
- Gajev Mlč, Firsi.
- Firs A panečku, plný vozy sušenejch višňů jezdily do Moskvy a do Charkova! A těch peněz z toho! A sušená višně bejvala tehdy měkká, šťavnatá, sladká, vonavá... holt tenkrát věděli, jak na to...
- Raněvská A dneska se to už neví?
- Firs Kdežpak. To už se dávno zapomnělo.
- Piščík /Raněvské/ A co v Paříži? Co tam? Jedla jste žáby?

- Raněvská Krokodýly jsem jedla.
- Piščík To by člověk nevěřil!...
- Lopachin Doteďka byli na vesnici jenom páni a kmáni, ale dneska přibyli ještě chatari. Každý město, i to nejmenší, máte obklopený chatama. A dejte na mý slova, že za takových dvacet let se chatari rozlezou všude. Zatím se jenom vyvalujou na verandě, ale může se stát, že si na tom svým hektaru něco zasadí, začnou to pěstovat... Pak teprve váš višňový sad přinese štěstí, peníze, blahobyt...
- Gajev /rozčileně/ Vy nevíte, co mluvíte!
/Vejde Varja a Jaša/
- Varja Přišly vám dva telegramy, mamičko. /Chrastí klíči a otvírá starou skřín/ Tady.
- Raněvská To je z Paříže. /Roztrhá je, aniž je přečte/ S Paříži je konec...
- Gajev Jestlipak víš, Ljubo, kolik je téhle skříní už let? Před týdnem vytáhnu spodní zásuvku a koukám, že jsou tam vypálená číslice. Ta skřín je stará rovných sto let. Co vy na to? Mohly by se pořádat oslavy. Takový předmět bez duše, ale nic naplat, je to skřín na knihy.
- Piščík /udiveně/ Sto let... To by člověk nevěřil!
- Gajev Tak, tak... To je kousek!... /Sáhne na skřín/ Drahá, velevážená skříní! Zdravím tvé stoleté trvání, které vždy směřovalo k světlým ideálům dobra a spravedlnosti. Tvá nemá výzva k plodné práci neztratila v průběhu sta let na své intenzitě a živila /slzí/ v generacích našeho rodu optimistickou víru v lepší zítřek, vštěpujíc v nás ideály dobra a sociálního uvědomění! /Pauza/
- Lopachin No...
- Raněvská Ty jsi pořád stejný, Leonide.

- Gajev /poněkud v rozpacích/ Od červené do pravého rohu! A na plnou kouli!
- Lopachin /pohlédne na hodinky/ Mám nejvyšší čas.
- Jaša /podává Raněvské lék/ Nevezmete teď prášky, madam?
- Piščík Jen žádné pilulky, drahá... není po nich ani hůř ani líp... dejte je sem... ták, velevážení... /vezme prášky, vysype si je na dlan, foukne do nich, naráz je spolkně a zapije/ Tak.
- Raněvská /polekaně/ Vy jste se zbláznil!
- Piščík Spolk jsem je všechny.
- Lopachin Nenažranec!
- /Všichni se smějí/
- Firs Když byl u nás o velikonocích, spolykal půl bečky okurek. /Mumlá si pro sebe/
- Raněvská Co to povídá?
- Varja To si tak už tři roky bručí. Jsme na to zvyklí.
- Jaša Senilita.
- /Charlotta v bílých šatech, hubená, sešněrovaná, s lornonem u pasu přejde scénu/
- Lopachin Moc se omlouvám, slečno Charlotto, ještě jsem neměl to potěšení se s váma přivítat. /Chystá se jí políbit ruku/
- Charlotta /odtahuje ruku/ Já vám teď dovolím políbit ruku a vy pak budete chtít na loket, pak na rameno...
- Lopachin Dneska se mi nic nevede.
- /Všichni se smějí/
- Slečno, udělejte kouzlo!

- Raněvská Charlotto, udělejte kouzlo!
- Charlotta Teď ne. Chce se mi spát. /Odejde/
- Lopachin Tak za tři neděle se uvidíme. /Líbá Raněvské ruku/ Zatím sbohem. Mám nejvyšší čas. /Gajevovi/ Na viděnou. /Líbá se s Piščikem/ Na viděnou. /Podá ruku Varje, pak Firsovi a Jašovi/ Nejradši bych nikam nejel. /Raněvské/ Jestli si to s těma chatama rozmyslíte, tak se ozvěte, takovejch pět set tisíc bych vám sehnal. Tak si to pořádně rozvažte.
- Varja /zlostně/ Tak už jděte konečně!
- Lopachin Už jdu, už jdu... /Odejde/
- Gajev Neurvalec. Jo, pardon... Varja si ho bude brát, je to její nastávající...
- Varja Strejčku, nemluvte zbytečně.
- Raněvská No co, já bych, Varjo, byla jen ráda. Je to hodný člověk.
- Piščik Člověk, pravdaže... vzácných kvalit. Moje Dášenska taky říká, že... všelicos říká... /Zachrápe a okamžitě se probudí/ Nicméně, velvážená... půjčte mi... na dluh - dva a půl tisíce... zítra musím zaplatit hypotéční úroky...
- Varja /polekaná/ Nemáme, nemáme.
- Raněvská Já opravdu nemám.
- Piščik Voni se najdou. /Směje se/ Nikdy neztrácím naději. Taky už jsem si říkal, že je se vším konec, jsem ztracen, a bác ho - přes můj pozemek se vedla železnice... a zaplatili mi... Člověk nikdy neví, co se může přihodit, ať už dneska nebo zejtra... třeba Dášenska vyhraje dvě stě tisíc... v loterii...
- Raněvská Dopila jsem. Že bychom šli?

- Firs /kartáčuje Gajeva, káravě/ Zase jste si oblékl ty druhé kalhoty... Co si má s vámi člověk počít?
- Varja /tiše/ Aňa usnula. /Tiše otevírá okno/ Slunce vychází, už není taková zima. Jen se pojdte podívat, mamičko, na tu nádheru! A ten vzduch, můj ty Bože! Špačkové! Slyšíte?
- Gajev /otevře druhé okno/ Sad je v jednom květu. Jestlipak sis, Ljubo, někdy vzpomněla? Tahle dlouhá álej, rovná jako podle pravítka, se vždycky leskne, když svítí měsíc. Nezapomnělas?
- Raněvská /se dívá oknem do sadu/ Dětství! Nevinné dětství! V tomhle pokoji jsem spávala, tady tudy jsem viděla do sadu, a štěstí se probouzelo zároveň se mnou, každé ráno, a sad byl tenkrát právě takový, vůbec se nezměnil. /Směje se radostí/ Jako zasněžený! Drahý, starý sad! Po sychravém podzimu a mrazivé zimě zase celý omládl, štěstím jen kvete, nebe mu přeje... Kdybych se tak mohla zbavit toho balvanu, který mě tíží, kdyby se mi jenom podařilo zapomenout!
- Gajev A tenhle sad se prodá kvůli dluhům, jakkoli je to zvláštní...
- Raněvská Podívejte, nebožka maminka... támhle jde... v bílých šatech! /Směje se radostí/ Je to ona!
- Gajev Kde?
- Varja Pánbůh s námi a zlé pryč!
- Raněvská Ba ne, to se mi jenom zdálo. Tam napravo, jak zahýbá cesta k altánku, se jakoby ohnul stromek, vypadá to jako ženská postava.
- /Vejde Trofimov v obnošené studentské uniformě, v brýlích/
- Nádhera! Bílé květy... modré nebe...

Trofimov Paní Raněvská!

/Raněvská se ohlédne/
Jenom vás pozdravím a hned poběžím. /Vroucně jí líbá ruku/ Nařídili mi počkat do rána, ale neměl jsem stání...

Raněvská /se na něho nechápavě dívá/
Varja /v slzách/ To je Péťa Trofimov...
Trofimov Péťa Trofimov... učil jsem vašeho Gríšu... To jsem se tak změnil?
Raněvská /ho obejmě a tiše pláče/
Gajev /v rozpacích/ No tak, Ljubo, no...
Varja /pláče/ Já jsem to říkala, Péťo, že máte počkat do zítřka.
Raněvská Gríša... brouček můj... Gríša... synáček...
Varja Tím se to nespraví, mamičko. Všichni jsme v rukou Páně.
Trofimov /měkce, v slzách/ Neplačte už, paní Raněvská...
Raněvská /tiše pláče/ Utopil se, hošíček... Ale proč? Proč? No řekněte proč? /Tiše/ Já tady křičím a vedle spí Ana... Tak co, Péťo? Copak že jste tak sešel? A zestárnul?
Trofimov Ve vlaku mi jedna ženská řekla vypelichanej milostpán.
Raněvská Tenkrát jste byl ještě klouček... takový milý studentík... a dneska... kde jsou ty vaše vlny... a máte brýle. Snad ještě pořád nestudujete?
Trofimov Asi ze mě bude věčný student.
Raněvská /políbí bratra, potom Varju/ No nic, běžte

spát... Ty jsi taky zestárnul, Leonide...

Piščík /jde za ní/ Když spát, tak spát... Jaj, ta moje podagra! Já zůstanu u vás. Potřeboval bych, madam, zítra brzo ráno, dva a půl tisíce...

Gajev Věčně dokola.

Piščík Dva a půl tisíce... na hypotéční úroky.

Raněvská Ale já nemám, můj milý.

Piščík Přirozeně vám to vrátím, paninko... vždyť to ani nestojí za řeč...

Raněvská Ale no tak ano, Leonid vám dá... Leonide...

Gajev Celej divej!

Raněvská No tak, Leonide!... Když potřebuje... On to vrátí...

/Raněvská, Trofimov, Piščik a Firs odcházejí. Zůstane Gajev, Varja a Jaša/

Gajev Ta se nikdy neodnaučí rozhazovat. /Jašovi/ Couvni kousek, milánku, zaváníš slepičineema.

Jaša /s úsměvem/ A víte, že jste se vůbec nezměnil, pane Gajev?

Gajev Coto? /Varje/ Co povídal?

Varja /Jašovi/ Přišla tě navštívit matka z vesnice, od včerejška sedí v čeledníku, ráda by tě viděla...

Jaša No a?

Varja Že se nestydíš!

Jaša Nezblázním se. Taky mohla přijít zejtra. /Odejde/

Varja Mamička se vůbec nezměnila, ta už jiná nebude. Kdyby bylo po jejím, rozdala by první poslední.

Gajev Tak, tak. /Pauza/ Když se na nějakou nemoc předepisuje kdejaká medicína, tak to znamená, že jde o nemoc nevléčitelnou. Kudy chodím, tudy myslím, jak na to. Zním spoustu léků, spoustu, takže vlastně neznám nic. Takhle dědit, panečku. Nebo by taky nebylo špatné nějak bohatě provdat Anu. Anebo zkusit štěstí u jaroslavské hraběnky. Tetička má peněz jako želez.

Varja /pláče/ Kdyby Pánbůh dal!

Gajev Neřvi. Tetka je bohatá, ale nemá nás v oblibě. Především, sestra si nevezala šlechtice, ale advokáta...

/Aňa se objeví ve dveřích/

Nevzala si šlechtice a že by se chovala zrovna dvakrát ctnostně, to se taky říct nedá. Je milá, štědrá, mám ji moc rád, ale nic naplat, je zkažená a s tím se nehne. Je to vidět na první pohled.

Varja /šeptem/ Aňa. Ve dveřích.

Gajev Coto? /Pauza/ To jsem blázen, něco mi spadlo do pravého oka... špatně vidím. A ve čtvrtek, když jsem byl ve městě u soudu...

/Aňa vejde/

Varja Copak že nespíš, Aňo?

Aňa Nevím. Nemůžu usnout.

Gajev Pojď ke mně, drobečku. /Líbá ji na tvář a na ruce/ Ty moje malá... /V slzách/ Ty nejsi moje neteř, kdepak, ty jsi můj anděl, ty jsi moje všecko. Věř mi to...

Aňa Já vím, strejčku. My tě taky máme všichni rádi, vážíme si tě, ale... nezlob se, neměl bys prostě tolik mluvit. Co jsi to třeba teďka vykládal o mamince? Proč to říkáš?

- Gajev Já vím, já vím... /Skryje tvář v její ruce/
Pravda, je to hrůza! Bože můj! Odpust mně všechny hříchy! To taky, řečným před starou skříní
... taková trapnost! Teprve když jsem domluvil,
tak mi došlo, jak je to trapné.
- Varja To je pravda, strýčku, měl byste mlčet. Mlčte,
a bude.
- Aňa Zkus to, sám uvidíš.
- Gajev Já už mlčím. /Políbí Aňa a Varje ruce/ Už jsem
zticha. Jen ještě k věci. Ve čtvrtek jsem potkal
ve městě pár známých, tak jsme poseděli, slovo
dalo slovo, a probrali jsme všecko od a do zet.
Vypadá to, že by se nějak mohly dát dohromady
peníze za směnky, takže bychom bance zaplatili
úroky.
- Varja Kdyby Pánbůh dal!
- Gajev V úterý jedu zas, pohovořím o tom znova. /Varje/
Nebreč. /Aně/ Maminka promluví s Lopachinem,
tě on samozřejmě neodřekne... A ty, až se tro-
chu sebereš, vypravíš se za hraběnkou do Jaros-
lavi, je to tvoje vlastní babička. A když na to
takhle půjdeme z několika konců, tak to musí
vyjít. Úroky prostě zaplatíme, to vám říkám
já... /Vezme si cukrkandl/ Přísahám na svou
čest, na co chcete, že se panství prodávat nebude!
/Vzrušeně/ Tady máš moji ruku, můžeš mi pliv-
nout do tváře, jestli to nechám dojít až k draž-
bě! Za to ručím svou vlastní osobou!
- Aňa /se uklidnila, je šťastná/ Ty jseš zlato, strej-
čku, ty vždycky víš, jak na to! /Obejme strýce/
Úplně jsem se uklidnila. Namouduši. Já mám ta-
kovou radost!
- /Vejde Firs/
- Firs /káravě/ Že se Pánaboha nebojíte, milostpane!
Kdy chcete spát?
- Gajev Už jdu, už jdu. Běž si lehnout, Firsi. Svléknu
se dneska sám, neměj starost. Tak děti, na ku-
tě... Bližší zejtra, teď se jde do postele...

/Líbá Aňu a Varju/ Já jsem měl žít v minulém století... Ne že by bylo proč se tím nějak chlubit. Ale i tak můžu říct, že jsem si za své přesvědčení v životě ledacos užil. To není samo sebou, že mě mají na vesnici rádi. Vesnici musí člověk rozumět. Musí si uvědomit, z jaké...

Aňa UŽ zase, strýčku!

Varja Víte, co jste slíbil!

Firs /rozzlobeně/ Milostpane!

Gajev Už, už... Tak dobrou noc. S buzarem na střed. To je karambol! /Odejde, za ním se odšourá Firs/

Aňa Teď už jsem klidná. Do Jařoslavi se mi sice nechce, nemám babičku zvláště ráda, ale strejček mě uklidnil. To mu nezapomenu. /Sedne si/

Varja Musíme jít spát. Já jdu. Víš, co se tady nedávno semlelo? Ve starém čeledníku teď bydlejí jenom dědci. Jefim, Jevstigněj, Karp, no a Polja, vždyť víš. A najednou k sobě začali pouštět na noc kdejakého vandraka - no prosím, já jakoby nic. Jenomže najednou se o mně začalo roznášet, jaká prej sem, že je krmím jenom hrachem. Protože jsem lakomá a kdesi cosi... To ale všechno ten Jevstigněj... Tak si povídám: dobře... Když ty takhle, tak já ti ukážu. Zavolala jsem si ho... /Zívá/ Kouká jak nemluvně a já mu povídám: Tak hele, Jevstigněji, ty makovice vysypaná... /Pohlédne na Aňu/ Aničko! .../Pauza/ Usnula... /Vezme ji v podpaží/ Pojď dopostylky... Pojď... /Vede ji/ Má holčička usnula. Pojď. /Jdou/

/V dálce za sadem hraje pastýř na píšťalu. Trofimov jde přes scénu, a když vidí Varju s Aňou, zastaví se/

Psst!... Spí... spí... Pojď, miláčku.

Aňa /tiše, v polospánku/ To jsem unavená... pořád ty zvonečky... strejček... je milej... maminka i strejček...

Varja Pojď, miláčku, pojď... /Ocházejí do Anina po-
koje/

Trófimov /dojatě/ Sluníčko moje... moje radost...

O p o n a

Druhé dějství

Pole. Stará, nachýlená, dávno zpustlá kaplička, vedle ní stou-
dánka, velké kameny, zřejmě bývalé náhrobní desky, a stará
lavička. Je vidět cestu ke Gajejovu domu. Stranou strní tma-
vá hradba topolů; tam začíná višňový sad. V pozadí je řada te-
legrafních sloupů a daleko na obzoru se nejasně rýsuje velké
město, které však bývá vidět jen za pěkného, jasného počasí.
Slunce brzy zapadne. Charlotta, Jaša a Duňaša sedí zamyšleni
na lavičce; Jepichodov stojí vedle a brnká na kytaru. Charlot-
ta ve staré brigádýrce si snímá s ramene pušku a upravuje přez-
ku na řemenu.

Charlotta

/zamyšleně/ Mé doklady nejsou regulérní, ne-
vím, kolik je mi roků, tak si pořád připadám
mladinká. Když jsem byla malá holčička, jezdil
otec s mámou po jarmarcích, měli velmi krásný
program. Já skákala salto mortále a tak porůz-
nu. A když táta i máma umřeli, vzala mě k sobě
jedna Němka a začala mě učit. To šlo. Vyrostla
jsem a pak jsem šla dělat guvernanku. Ale co
jsem, kdo jsem - to nevím... Kdo jsou moji ro-
diče, třeba spolu žili jen tak... nevím. /Vy-
táhne z kapsy okurku a ukousne si/ Nic nevím.
/Pauza/ Člověk by si tak rád popovídal - a nemá
s kým... Nemám nikoho.

Jepichodov

/hraje na kytaru a zpívá/
Svět pro mě cenu už nemá,
přátel svých vzdal bych se rád...
Jak je krásné hrát na mandolínu.

Duňaša

To je kytara a žádná mandolína. /Dívá se do
zrcátka, pudruje se/

Jepichodov

Pro zamilovaného blázna to je mandolína.../Zpívá/
Jen kdyby, ach, jedna žena,
lásku svou chtěla mi dát...

/Jaša se přidá/

- Charlotta To je hrůza, jak ty lidi zpívají... fuj! Jak kojoti.
- Duňša /Jašovi/ To musí být stejně úžasné, pobýt si v cizině, že?
- Jaša Ano, ovšem. Nemohu s vámi nesouhlasit. /Zívá, potom si zapálí doutník/
- Jepichodov Pochopitelně. V cizině je už dávno všechno zcela kompletní.
- Jaša Přirozeně.
- Jepichodov Jsem kultivovaný člověk, čtu různé pozoruhodné knihy, ale nijak nemohu pochopit směr, co vlastně chci, mám-li žít nebo mám-li se zastřelit, abych tak řekl, ale nicméně, stále s sebou nosím revolver. Tady ten./Ukazuje revolver/
- Charlotta Konec. A teď jdu. /Zavěsí si pušku na rameno/ Ty jsi hlava, Jepichodove, jde z tebe hrůza. Do tebe musí být každá ženská blázen. Brr! /Odchází/ Tihle mudrci jsou všichni tak hloupí, že není s kým si promluvit... Pořád jen sama, sama, nikoho nemám a... a kdo jsem, proč jsem... to je ve hvězdách. /Pomalů odejde/
- Jepichodov Abych tak řekl, nehledě na jiné věci, pokud jde o mě, rád bych, mimochodem řečeno, podotkl, že se osud ke mně chová nelítostně jako k bárce na vlnách se klátící. Pokud se, připustme, snad mýlím, proč se tedy, prosím, dnes ráno probudím, abych uvedl příklad, zírám, a na hrudi mi sedí pavouk nepřiměřené velikosti... takovýhle. /Ukazuje oběma rukama/ Nebo vezmu sklenici, že se napiji, a hle, uvnitř, zčistajasna plave cosi navýšost nepřístojného, na způsob švába. /Pauza/ Četla jste Bockla? /Pauza/ Rád bych vás obtěžoval, slečno Avdoťo, na několik slov...
- Duňša Mluvte.
- Jepichodov Mně by se to jaksi hodilo mezi čtyřma očima... /Vzdychá/
- Duňša /v rozpacích/ Prosím... ale nejdřív mně přines-

te můj šál... bude někde u skříně... poněkud se ochladilo...

Jepichodov Jistěže, slečno... přinesu, slečno... Teď už vím, co mám udělat se svým revolverem... /Odchází, brnká na kytaru/

Jaša Hromada neštěstí! Mezi námi, je to pitomec. /Zívá/

Duňaša Nedej Bože, a zastřelí se. /Pauza/ Jsem teď strašně nervozní, všeho se děším. Jsem u pánů už odmala, a tak jsem odvykla obyčejnému životu, ruce mám jak z alabastru. Jsem taková choulostivá, delikátní, citlivá, všeho se bojím... tak hrozně! Jestli mě oklamete, Jašo, tak nevím, co udělají moje nervy.

Jaša /ji políbí/ Poupátko! Přirozeně, každé děvče se má držet zpátky. Naprosto nesnáším, má-li děvče špatnou pověst.

Duňaša Miluju vás vášnivě, jste vzdělaný, máte na všecko svůj názor. /Pauza/

Jaša /zívá/ To ano... Podle mého je to tak: je-li dívka do někoho zamilovaná, znamená to, že je nemravná. /Pauza/ Není nad to vykourit si doutník na čerstvém vzduchu... /Naslouchá/ Někdo sem jde... to je panstvo.

/Duňaša ho prudce obejmě/

Jděte domů, jako že jste se byla vykoupat v řece, jděte tudyhle nebo vás potkají a ještě si budou o mně myslet, že mám s váma rande. To nesnáším.

Duňaša /tiše kašle/ Z toho doutníku mě rozbolela hlava... /Odejde/

/Jaša si sedne ke kapličce. Vejde Ráněvská, Gajev a Lopachin/

Lopachin Musíte se definitivně rozhodnout - čas letí. Otázka je naprosto jasná. Jste ochotný pronajmout parcely na chaty nebo ne? Řekněte jediný slovo: ane nebo ne? Jedno jediný slovo!

- Raněvská Kdo to tady kouří ty ohavné doutníky... /Posadí se/
- Gajev Taková železnice, já vám řeknu, to je pohodlí. /Posadí se/ Zajedete si do města na snídani... červenou na plnou kouli! Měl bych si nejdřív zajít domů, zahrát partičku...
- Raněvská To ti neuteče.
- Lopachin Jedno jediný slovo! /Prosebně/ Tak mně přece odpovzte!
- Gajev /zívá/ Co to?
- Raněvská /se dívá do peněženky/ Včera tu bylo plno peněz a dneska skoro nic. Chuděra Varja samou šetrností vyvaňuje jenom mléčnou polévku, lidi v kuchyni živí hrachem, a já rozhazuju úplně nesmyslně... /Upustí peněženku, zlaté mince se rozsypou/ Rozkutálely se... /Je rozladěná/
- Jaša S dovolením, já to seberu. /Sbírá mince/
- Raněvská Když byste byl tak laskav, Jašo. Proč jsem jenom s vámi jezdila na tu snídani... Ten váš ohavný podnik s hudbou, ubrusy jsou cítit mýdlem... Proč tolik piješ, Leonide? Proč tolik jíš? Proč toho tolik namluvíš? Dneska jsi v té restauraci zase tolik mluvil a tak nevhod. O minulém století, o dekadentech. A komu jsi to povídal? Číšníkům vykládat o dekadentech!
- Lopachin No...
- Gajev /mávne rukou/ Já už se nepolepším, to je... /Jašovi podrážděně/ Zatraceně, co se tu pořád motáš!
- Jaša /se směje/ Jak slyším váš hlas, tak je mi do smíchu!
- Gajev /sestře/ Buď já nebo on...
- Raněvská Jděte, Jašo, jděte...

- Jaša /podá Raněvské peněženku/ Už jdu. /Stěží za-
držuje smích/ Už letím. /Odejde/
- Lopachin Vaše panství chce koupit Děriganov, ten pra-
cháč. Na dražbu že přijede sám, osobně.
- Raněvská Jak to můžete vědět?
- Lopachin Ve městě se to říká.
- Gajev Jaroslavská tetička slíbila, že pošle, ale
kdy a kolik, to je ve hvězdách...
- Lopachin Kolik může poslat? Milión? Dva?
- Raněvská No... Tak sto, sto padesát tisíc, zaplaťpánbů
za ně.
- Lopachin Nezlobte se na mě, panstvo, ale tak lehkomysl-
ný lidi, jako jste vy, tak nepraktický, tak
podivný, jsem v životě neviděl. Říkám vám to
přece jasně, vaše panství se prodá na dluhy,
a vy to pořád ne a ne pochopit.
- Raněvská A co máme dělat? Tak poraďte!
- Lopachin Říkám vám to dnes a denně. Dnes a denně vám
opakuju jedno a totéž. Višňovej sad a celej
pozemek se musí pronajmout na chaty, a musí
se to udělat hned, co nejdřív - dražba je za
dveřma... Pochopte to! Když se s konečnou plat-
ností rozhodnete pro chaty, dostanete peněz,
kolik budete chtít, a máte po starostech.
- Raněvská Chaty a chataři, odpusťte, ale to zní tak ba-
nálně.
- Gajev Naprosto s tebou souhlasím.
- Lopachin Já se buď rozbřečím, nebo začnu řvát, nebo to
se mnou sekne. Já už nemůžu. Zničili jste mě.
/Gajevovi/ Vy jste bačkora!
- Gajev Coto?

- Lopachin Bačkora! /Chce odejít/
- Raněvská /polekaně/ Ne, nechoďte pryč, zůstaňte tu, přáteli. Prosím vás. Snad něco vymyslíme.
- Lopachin Co ještě chcete vymyslet?
- Raněvská Neodcházejte, prosím vás. S vámi se člověk aspoň nenudí. /Pauza/ Já pořád něco čekám, jako by se na nás měl zřítit dům.
- Gajev /v hlubokém zamyšlení/ Od koule do rohu... Křížem na střed...
- Raněvská Moc jsme hřešili...
- Lopachin Jakýpak vy máte hříchy?
- Gajev /si vezme cukrkandl/ Celé své jmění jsem prý procucal v cukrkandlu... /Směje se/
- Raněvská Já mám hříchů... vždycky jsem vášnivě rozhazovala peníze jako blázen a vzala jsem si člověka, který uměl dělat jenom dluhy. Můj muž umřel na šampanské - strašlivě pil - a já se naneštěstí zamilovala znova - často jsme spolu bývali a právě tenkrát - to byl první trest, rána rovnou do srdce - tady v řece... se mi utopil chlapec, a já odjela do ciziny, navždy, abych se nikdy nevrátila, abych už nikdy neviděla tuhle řeku... Zavřela jsem oči a utíkala jako smyslů zbavená, ale on za mnou... bez slitování. Koupila jsem vilu u Mentonu, protože on se tam rozstona, a já tři roky ve dne v noci neznala oddechu, utrápil mě tou nemocí, ztratila jsem sílu k životu. A vloni, když jsme museli vilu prodat kvůli dluhům, odjela jsem do Paříže, a tam mě okradl, nechal, našel si jinou, chtěla jsem se otrávit... Takový nesmysl, taková hanba... A najednou mě to začalo táhnout domů, do vlasti, k mé holčičce... /Utírá si slzy/ Bože můj, bože můj, smiluj se nade mnou, odpusť mi moje hříchy! Už mě víc netrestej! /Vytáhne z kapsy telegram/ To přišlo dneska z Paříže... Prosí, abych mu odpustila, zoufale mě volá zpátky... /Trhá telegram/ Jako by někde hráli... /Naslouchá/

- Gajev To je náš slavný židovský orchestr. Pamatuješ?
Čtvery housle, flétna a basa.
- Raněvská Oni ještě existují? To bychom měli někdy pozvat, udělat si večírek.
- Lopachin /naslouchá/ Nic není slyšet... /Tiše si zpívá/
Když zaplatíš Němci, Rusa pofrancouzští...
/Směje se/ Včera jsem se byl podívat v divadle, hrozně jsem se nasmál.
- Raněvská A k smíchu tam jistě nic nebylo. Kdybyste se radši dívali víc na sebe než na divadlo. Žijete tu všichni tak banálně, namluvíte takovou spoustu zbytečností...
- Lopachin To je fakt. Co si budem namlouvat, stojí ten život za málo. /Pauza/ Můj otec byl tady ze vsi, ničemu nerozuměl, prostě idiot, nic mě neučil, akorát že mě mlátil, když byl pod parou, a jediné holí! A já jsem v podstatě taky takovej idiot. Školy nemám a písmo, radši nemluvit, píšu, že je mi hanba, jako prase.
- Raněvská Vy byste se měl oženit, můj milý.
- Lopachin No... to je fakt.
- Raněvská Vzít si naši Varju. Je to hodné děvče.
- Lopachin No...
- Raněvská Bere život tak jak je, je pracovitá, a hlavně má vás ráda. A vám se taky líbí.
- Lopachin Copak vo to... Ne že bych... Je to hodná holka.
/Pauza/
- Gajev Nabízejí mi místo v bance. Pět tisíc měsíčně... Co tomu říkáš?
- Raněvská Nebuď směšný...
/Vejde Firs, nese kabát/

- Firs /Gajejovi/ Račte se obléct, milostpane, je už chladno.
- Gajev /si obléká kabát/ Ty se mě naotravuješ, Firsi.
- Firs Žádný takový... Ráno jste odjel, a mně ani slovo. /Prohlíží si ho/
- Raněvská Bože, jak jsi zestárnul, Firsi.
- Firs Co ráčíte?
- Lopachin Že jsi zestárnul, dědo!
- Firs Dlouho žiju. Váš otec ještě nebyl na světě, a mě už chtěli oženit... /Směje se/ A když přišla svoboda, to už jsem byl první komorník. Já žádnou svobodu nechtěl, zůstal jsem u pánů... /Pauza/ Pamatuju, jakou měli tenkrát všichni radost, ale z čeho, to nikdo nevěděl.
- Lopachin Nojo dřív, to byl život! Aspoň mohli člověka zmlátit!
- Firs /neslyšel dobře/ Bodejť ne. Každý znal své místo, pán jako kmán, a drželi spolu, kdežto teď si každý vede svou a nikdo se v tom nevyzná.
- Gajev Mlč, Firsi. Zítra musím do města. Mám slíbeno, že budu představen jednomu generálovi, který by mohl půjčit na směnku.
- Lopachin Povídali, že mu hráli. Úroky prostě nezaplatíte, na to můžete vzít jed.
- Raněvská Vždyť blouzní. Žádní generálové nejsou.
/Vejde Trofimov, Aňa a Varja/
- Gajev A tady je máme.
- Aňa Maminka je tady!

Raněvská /něžně/ Pojď sem, pojď... To jsou moje holčičky... /Obejme Anu a Varju/ Kdybyste věděly, jak vás mám ráda. Sedněte si ke mně, tak.

/Sednou si/

Lopachin Náš věčnej študent pořád jenom se slečnama.

Trofimov Hleďte si svýho.

Lopachin Za chvíli mu bude padesát a furt je študent.

Trofimov Nechte si ty idiotský vtipy!

Lopachin Snad ses neurazil, proboha!

Trofimov Tak mě vynech!

Lopachin /se směje/ Smím se vás na něco zeptat? Co vy si tak vo mně myslíte?

Trofimov Myslím si o vás, vážený pane, tohle: máte hromadu peněz, za chvíli nebudete vědět, co s níma. Jako je ve smyslu výměny látkové užitečný dravec, který sežere všechno, co mu přijde do cesty, tak jsi užitečný i ty.

/Všichni se smějí/

Varja Povídejte nám radši o planetách, Péto.

Raněvská Ne ne, pojďte nejdřív uzavřít včerejší téma.

Trofimov O čem byla řeč?

Gajev O lidské hrdosti.

Trofimov Mluvili jsme včera dlouho, ale k ničemu jsme nedošli. V lidské hrdosti je podle vás cosi mystického. Možná že máte svým způsobem pravdu, ale když to člověk vezme jednoduše selským rozumem, tak jakápak hrdost, copak má nějaký smysl, když je člověk už fyziologicky nevalně zařízen, když je ve zdrcující většině případů hrubý, hloupý a hluboce nešťastný. Musíme se přestat obdivovat sami sobě. Mělo by se hlavně pracovat.

- Gajev Stejně umřeš.
- Trofimov Kdoví? Co vlastně víme o smrti? Co když má člověk sto smyslů a smrt jich zničí jenom pět, které známe, ale těch pětadevadesát zbývajících třeba žije dál?
- Raněvská Vy jste tak chytrý, Péto.
- Lopachin /ironicky/ Až hrůza!
- Trofimov Lidstvo jde kupředu, zdokonaluje své síly. Všechno, co je dneska pro něj nedostižné, bude jednou důvěrně známé a pochopitelné, ale jak říkám, musí se pracovat, ze všech sil pomáhat těm, kdo hledají pravdu. U nás v Rusku zatím pracuje málokdo. Drtivá většina těch intelektuálů, které znám, nic nehledá, nic nedělá a pracovat zatím ani neumí. Říkají si inteligenti, ale služebnictvu tykají, obyčejný člověk je pro ně dobytek, studují špatně, čtou povrchně, absolutně na nic nesáhnou, o vědě jenom žvaní a umění moc nerozumějí. Všichni jsou smrtelně vážní, všichni se tváří přísně, všichni diskutují jen o věcech důležitých, o filosofii, a přitom nikdo nevidí, že dělníci nemají co do úst, spí bez pokrývek, po třiceti po čtyřiceti v jedné místnosti, všude štěnice, smrad, vlhko, mravní špína... Zřejmě máme všechny ty vznešené úvahy jenom na to, aby se odvedla pozornost jinam. Ukažte mi, kde jsou ty jesle, o kterých se toho pořád tolik namluví, kde jsou ty čítárny? O těch se jenom píše v románech, ale ve skutečnosti prostě nejsou. Jenom špína, tupost... Asie. Bojím se těch upjatých ksichtů, nesnáším je. Nemám rád, když se mluví moc vážně. Radši toho nechme!
- Varja /vyděšená/ Já jdu pryč... jdu pryč... Víte, mamičko, že doma lidi nemají co jíst, a vy mi dáte málem stovku.
- Raněvská Co mám dělat, když jsem taková hloupá. Doma ti dám všechno, co mám. Pane Lopachine, že mi ještě půjčíte!
- Lopachin Ale jistě.

- Raněvská Pojďme, panstvo, už je čas. Představ si, Varjo, že jsme ti tady dohodli svatbu. Gratuluju.
- Varja /v slzách/ S tímhle se nesmí žertovat.
- Lopachin Ochmémie, jdi do kláštera...
- Gajev Už mě svrbí dlaně, dávno jsem nedržel tágo.
- Lopachin Ochmémie, ó, nymfo, pomni mne ve svých modlitbách!
- Raněvská Jdeme, panstvo. Brzy bude večere.
- Varja Ten mě vyděsil! Div se mi srdce neutrhne!
- Lopachin Tak, panstvo, nezapomeňte: dvaadvacátýho srpna bude dražba višňovýho sadu. Myslete na to!... Myslete!
- /Všichni kromě Ani a Trofimova odcházejí/
- Aňa /se smíchem/ Tomu člověku můžeme poděkovat za to, že jsme teď sami. Varja se ho lekla.
- Trofimov Má strach, že se do sebe zamilujeme, tak se od nás celý den ani nehne. Nemůže tím slepicím mozečkem pochopit, že láska je pro nás přízemnost. Obejít všechno to malé a prchavé, co člověku znemožňuje... být svoboden a šťasten, to je cíl a smysl našeho života. Kupředu! Jdeme nezadržitelně za planoucí hvězdou, která nám září v dáli! Kupředu! Držte krok, přátelé!
- Aňa /spráskne ruce/ Jak krásně to umíte vyjádřit! /Pauza/ Dneska je tady kouzelně.
- Trofimov Ano, nádherné počasí.
- Aňa Co jste se mnou udělal, Péto, proč už nemám višňový sad tak ráda jako dřív? Byla jsem do něho přímo zamilovaná, zdálo se mi, že na zemi nemůže být hezčí místo než je náš sad.

Trofimov

Celá zem je náš sad. Velká a krásná zem, je na ní mnoho kouzelných míst. /Pauza/ Podívejte, Ano, váš děd praděd a všichni vaši předkové měli nevolníky, vlastnili živé lidi: z každé višně v sadu, z každého lístku, z každého kmene se na vás přece musí dívat lidská bytost, musíte přece slyšet hlasy... Vlastnit živé lidi - to vás všechny od základu proměnilo, ty, co žili dřív, i ty, co žijí teď, tak proměnilo, že vaše matka, vy, váš strýc, už ani nepozorujete, že žijete na dluh, na cizí účet, na účet těch lidí, které nepouštíte dál než do předsíně... Jsme pozadu minimálně o dvě stě let, nemáme zatím vůbec nic, nemáme jasný názor na vlastní dějiny, my jenom filosofujeme, stěžujeme si na nudu nebo pijeme vodku. Vždyť je to tak jasné: abychom začli v přítomnosti skutečně žít, musíme nejdřív vykoupit svou minulost, skoncovat s ní, a vykoupit ji můžeme jenom obrovskou nepřetržitou prací. Pochopte to, Ano.

Aňa

Dům, ve kterém žijeme, už dávno není náš, a já odejdu, dávám vám své čestné slovo.

Trofimov

Jestli máte klíče, hoďte je do studny a odejděte. Buďte volná jako pták.

Aňa

/nadšena/ To jste řekl krásně!

Trofimov

Věřte mi, Aňo, věřte! Ještě mi není třicet, jsem mladý, jsem ještě student, ale už jsem hodně vytrpěl! Jak přijde zima, hladovím, jsem nemocný, nervozní, ubohý jako žebrák, a - kam všude mě osud zavál... kde všude jsem nebyl! Přesto bylo mé srdce vždycky, každou vteřinu, ve dne v noci plné neobjasnitelných předtuch. Já tuším, že přijde štěstí, Aňo, já už ho vidím...

Aňa

/zamyšleně/ Vychází měsíc.

/Je slyšet, jak Jepichodov hraje na kytaru stále tutéž smutnou píseň. Vychází měsíc. Někde blízko topolů hledá Varja Aňu a volá: Aňo! Kde jsi?/

Trofimov

Ano, vychází měsíc. /Pauza/ Tuším to štěstí,

ano, už jde, přichází blíž a blíž, slyším už jeho kroky. A když se ho nedočkáme my, když ho nepoznáme, co na tom? Poznají ho jiní!

Hlas Varji

Aňo! Kde jsi?

Trofimov

Zase ta Varja! /Vztekle/ To už přestává všechno!

Aňa

A co? Pojďte k řece. Tam je hezky.

Trofimov

Pojďte. /Odcházejí/

Hlas Varji

Aňo! Aňo!

O p o n a

T ř e t í d ě j s t v í

Salón oddělený obloukem od sálu. Svítí lustr. Z předsíně je slyšet židovský orchestr, o kterém byla řeč ve druhém dějství. Je večer. V sále se tančí grand rond. Hlas Simeonova-Piščika: "Promenade à une paire!" Do salónu vejde první pár: Piščik a Charlotta, druhý pár: Trofimov a Raněvská, třetí pár: Aňa s Pořtmistrem, čtvrtý pár: Varja s Přednostou stanice atd. Varja tiše pláče a při tanci si utírá slzy. V posledním páru je Duňaša. Páry procházejí salómem. Piščik vyvolává: "Grand rond, balancez!" a "Les cavaliers à genoux et remerciez vos dames!" Firs ve fraku na podnosu minerálku. Do salónu se vrátí Piščik a Trofimov.

Piščik Mám vysokej tlak, už dvakrát mě ranila mrtvice, to se pak těžko tancuje, ale jak se říká: kdo chce s vlky býti, musí s nimi výtí. Ale jinak jsem zdravěj jako kůň. Nebožtík otec dělával si legraci, dej mu pámbu věčnou slávu, o našem původu říkal, že asi náš starej rod Simeonovů-Piščiků pochází asi zrovna od toho koně, kterýho Caligula posadil do senátu...
/Sedne si/ Jenomže nemám peníze, to je ta chyba! Hladovýho psa přesvědčí jedině maso...
/Zachrápe a hned se probudí/ Já to samý... pořád jen o penězích...

Trofimov Věřil byste, že je ve vás opravdu něco koňského?

Piščik No co... kůň je užitečný zvíře... kůň se dá prodat...

/Je slyšet, jak se vedle v pokoji hraje kulečník. V oblouku do sálu se objeví Varja/

Trofimov /se pošklebuje/ Madam Lopachinová! Madam Lopachinová!...

Varja /zlostně/ Vypelichanej milostpán!

- Trofimov Ano, jsem vypelichanej milostpán a jsem na to hrdej!
- Varja /zamyšleně, trpce/ Tak jsme si najali muzikanty, ale kde na ně vezmeme? /Odejde/
- Trofimov /Piščikovi/ Kdybyste tu energii, kterou jste za celý svůj život spotřeboval na shánění peněz kvůli úrokům, vynaložil na něco jiného, mohl jste podle všeho nakonec pohnout zeměkouli.
- Piščik Nietzsche... filosof... velikej, slavnej... takovému to myslí, kamaráde, říká ve svých spisech, že snad se smějí dělat falešný peníze.
- Trofimov Vy jste četl Nietzscheho?
- Piščik No... Dášenska mi to říkala. A já jsem teď v takový situaci, že snad vážně budu muset falšovat peníze... Pozejtří mám zaplatit tři tisíce... tisícovku jsem už sehnal... /Ohmátává si kapsy, rozčileně/ Peníze jsou pryč! Ztratil jsem peníze! /V slzách/ Kam se poděly peníze? /Rádostně/ Tady jsou, za podšívkou... Fuj, to jsem se zpotil...
- /Vejde Raněvská a Charlotta/
- Raněvská /si pro sebe zpívá temperamentní gruzínskou lidovou melodii/ Proč je ten Leonid tak dlouho pryč? Co dělá ve městě? /Dunaše/ Dunašo, nabídněte muzikantům čaj...
- Trofimov K dražbě podle všeho nedošlo.
- Raněvská I ti muzikanti přišli nevhod, i ten bál jsme uspořádali nevhod... No, nevadí... /Sedne si a tiše zpívá/
- Charlotta /podá Piščikovi balíček karet/ Tady máte sadu karet, myslíte si nějakou jednu kartu.
- Piščik Myslím.
- Charlotta Teď je zamíchejte. Velmi dobře. Dejte mi je,

můj milý pane Piščiku. Ein, zwei, drei! Teď se podívejte, máte ji v postranní kapse...

- Piščík /vytáhne z kapsy kartu/ Piková osma, naprosto správné! /Udiveně/ To by člověk nevěřil!
- Charlotta /má na dlani balíček karet, Trofimovovi/ Honem řekněte, která karta je nahoře?
- Trofimov Piková dáma, no.
- Charlotta Tak jest. /Piščikovi/ No? Která karta je nahoře?
- Piščík Červený eso.
- Charlotta Tak jest. /Plácne do dlaně, balíček karet zmizí/ Máme to dnes pěkné počasí, že? /Odpoví jí tajemný ženský hlas, jakoby zpod podlahy: "Ó ano, překrásné počasí, milostivá!" / Vy jste tak pěkný můj ideál... /Hlas: "Vy se mi také, milostivá, velmi líbíte."/
- Přednosta stanice /tleská' Paní břichomluvkyně, bravo!
- Piščík /udiveně/ To by člověk nevěřil! Okouzlující, slečno Charlotto... já se prostě zamiloval...
- Charlotta Zamiloval? /Pokrčí rameny/ Copak vy můžete milovat? Guter Mensch, aber schlechter Musikant.
- Trofimov /poplácá Piščika po rameni/ Koňská nátura, ano...
- Charlotta Pozor, prosím, ještě jedno kouzlo! /Vezme s židle pléd/ To je velmi pěkný pléd, já si přeju prodávat... /Natřásá pléd/ Nepřeje si někdo kupovat?
- Piščík To by člověk nevěřil!
- Charlotta Ein, zwei, drei! /Prudce zvedne spuštěný pléd; za ním stojí Aňa; udělá pukrle, běží k matce, obejmě ji a za všeobecného nadšení uteče dozadu do sálu/

- Raněvská /tleská/ Bravo, bravo!...
- Charlotta A teď! Ein, zwei, drei! /Zvedne pléd; za ním stojí Varja a klaní se/
- Piščík /udiveně/ To by člověk nevěřil!
- Charlotta Konec! /Hodí pléd na Piščika, udělá pukrle a uteče do sálu/
- Piščík /za ní spěchá/ Uličnice... Ta to umí! Ta to umí! /Odchází/
- Raněvská A Leonid pořád nikde. Co v tom městě tak dlouho dělá, to nechápu! Přece už tam muselo všechno skončit, panství je prodané, nebo se dražba nekonala, proč nás tak dlouho nechává v nejistotě!
- Varja /se snaží uklidnit ji/ Strýček ho koupil, jsem o tom přesvědčená.
- Trofimov /ironicky/ Zajisté.
- Varja Babička mu poslala plnou moc, aby ho koupil na její jméno, i s dluhem. Udělala to pro Anu. A já jsem přesvědčená, pánbůh nás neopustí, strýček ho koupí.
- Raněvská Jaroslavská babička poslala sto padesát tisíc, abychom koupili panství na její jméno - nám ona nevěří - ale ty peníze by nestačily ani na zaplacení úroků. /Schová obličej do dlaní/ Dneska se rozhoduje o mém osudu...
- Trofimov /se pošklebuje Varje/ Madam Lopachinová!
- Varja /zlostně/ Věčný student! Až dvakrát ho vyhodili z university.
- Raněvská /Varje/ Co se rozčiluješ, Varjo? Škádlí tě s Lopachinem, co na tom? Chceš, vezmi si Lopachina, je to hodný, zajímavý člověk. Nechceš, neber si ho; nikdo tě nenutí, ty bláhová...

- Varja Beru tu věc vážně, mamičko, proč si něco namlouvat. Je to hodný člověk, mně se líbí.
- Raněvská No tak si ho vem. Nechápu, na co ještě čekat!
- Varja Ale mamičko, přece ho nepožádám o ruku já. Už dva roky mi o něm všichni vykládají, všichni, jen on buď mlčí nebo žertuje. Já tomu rozumím. Bohatne, má spoustu práce, co je mu do mě. Kdyby tak byly peníze, aspon trochu, aspon tisícovka, všecko bych opustila a odešla co nejdál. Odešla bych do kláštera.
- Trofimov To by bylo blaho!
- Varja /Trofimovovi/ Student by měl mít rozum! /Měkce, v slzách/ Jak jste tak zošklivěl, Péto, a zestárnul! /Raněvské, už bez pláče/ Jenomže já nemůžu být bez práce, mamičko. Já potřebuju pořádně něco dělat.
- /Vejde Jaša/
- Jaša /stěží zadržuje smích/ Jepichodov zlomil tágo! ... /Odejde/
- Varja Co tady má co dělat Jepichodov? Kdo mu dovolil hrát kulečnick? Já ty lidi nechápu... /Odejde/
- Raněvská Nedgrážděte ji, Péto, vidíte přece, že je tak nešťastná.
- Trofimov Může se přetrhout samou horlivostí, strká nos do cizích věcí. Celé léto nám chvíli nedala pokoj, ani mně, ani Aně, bála se, abychom si spolu náhodou něco nezačali. Co je jí po tom? Nehledě na to, že jsem na sobě nedal nic znát! Jsem příliš dalek těchhle banalit. Láska je pro mě přízemnost!
- Raněvská Tak to já jsem tedy asi přízemní. /Velmi vzrušeně/ Proč už tu není Leonid? Vědět aspon, jestli je panství prodané nebo není? Katastrofa mi připadá tak neuvěřitelná, že ani jaksi nevím, co si mám myslet, ztrácím hlavu... Jsem schopna začít křičet..., provést nějakou hloupost. Zachraňte mě, Péto. Tak přece něco řekněte, řekněte něco...

Trofimov Jestli vám dneska panství prodali nebo neprodali - copak to není jedno? S ním už je stejně dávno konec, vrátit se už nic nedá, všecko je dávno pryč. Uklidněte se, upřímně vás prosím. Proč si něco nalhávat, člověk se musí aspon jednou v životě podívat pravdě do očí.

Raněvská Jaké pravdě? Vy vidíte, kde je pravda a kde není pravda, a já jsem snad slepá, já nevidím nic. Směle řešíte veškeré důležité problémy, ale poslyšte, hochu, není to náhodou tím, že jste mladý, že jste ještě žádný z těch vašich problémů nepocítil na vlastní kůži? Hledíte směle kupředu, ale není to tím, že nevidíte a nečekáte nic hrozného, protože život se před vašima mladýma očima ještě skrývá? Jste odvážnější, čestnější, hlubší než my, ale vžijte se do naší situace, buďte velkorysý, aspon co by se za nehet vešlo, nebuďte bezohledný. Vždyt já se tady narodila, tady žili můj otec a matka, můj děd, mám ráda tenhle dům, bez višňového sadu si nedovedu představit svůj vlastní život, a když už je tak nutné ho prodat, tak at s ním prodají i mě.... /Objímá Trofimova, líbá ho na čelo/ Politujte mě, Péto, buďte ke mně hodný.

Trofimov Je mi vás upřímně líto, vy to víte.

Raněvská Ale to se má jinak, jinak se to má říct... /Vyndá kapesník, na podlahu spadne telegram/ Je mi dneska těžko, to si ani neumíte představit. Tady je na mě hlučno, srdce se mi sevře při každém zvuku, celá se chvěju, a odejít do svého pokoje taky nemůžu, sama se tam v tom tichu bojím. Neodsuzujte mě, Péto... Mám vás ráda jako vlastního syna. S radostí bych vám dala Anu, jenomže, chlapče, zlatej, musíte se učit, musíte dodělat universitu. Vy nic neděláte, jen osud vás honí z místa na místo, není to zvláštní?... Že je to tak! Vůdte, že je! A měl byste něco dělat s tou bradkou, aby vám přece trochu povyroستla... /Směje se/ Jste legrační!

Trofimov /zvedne telegram/ Nepřeju si být krasavec.

Raněvská Telegram z Paříže. Každý den. Včera jeden, dneska jeden... Ten hrozný člověk je zase nemocný,

zase je mu hůř... Prosí za odpuštění, zapřísahá mě, abych přijela, a já bych opravdu měla zajet do Paříže, nějaký čas být s ním. Tváříte se přísně, Péto, ale co má člověk dělat, příteli, co mám dělat, je nemocný, je sám, nešťastný, a kdo se tam o něho postará, kdo ho bude varovat před chybným krokem, kdo mu včas podá lék? A proč bych to zapírala, proč, mám ho ráda, je to tak. Miluju ho, miluju... Je to kámen na mém krku, táhne mě ke dnu, ale já ten kámen miluju a nemůžu bez něho žít. /Tiskne Trofimovovi ruku/ Nemyslete si nic špatného, Péto, radši nic neříkejte, nic neříkejte...

- Trofimov /v slzách/ Odpusťte mi proboha mou otevřenost: vždyť ten chlap vás okrad!
- Raněvská Ne, ne, ne, takhle nesmíte mluvit... /Zacpává si uši/
- Trofimov Vždyť je to darebák, jenom vy jediná to nevíte! Bezvýznamnej darebák, úplná nula...
- Raněvská /se rozhněvá, ale ovládá se/ Je vám šestadvacet let nebo sedmadvacet, a pořád jste ještě na úrovni sextána.
- Trofimov Ať!
- Raněvská Chlap má být chlap, ve vašich letech by člověk měl chápat lidi, kteří milují. A sám by měl milovat... Párkrát se zamilovat! /Zlostně/ Tak je to! A nejste žádná čistá duše, máte prostě strach, abyste se neumazal, jste šašek, jste mrzák...
- Trofimov /zděšeně/ Proboha, co to mluví!
- Raněvská "Láska je přízemnost!" Kdepak, chlapečku, vy jste prostě, jak říká náš Firs, kus dřeva. Ve vašich letech nemít milenkou!
- Trofimov /zděšeně/ To je hrůza! Co to, proboha, mluví! /Chytne se za hlavu, rychle jde do sálu/ To je hrůza... Já nemůžu, já jdu pryč... /Odejde, ale vzápětí se vrátí/ Mezi námi je konec! /Odejde do předsíně/

Raněvská /za ním volá/ Péto, počkejte! Nebuďte směšný, dělala jsem si legraci! Péto!

/Z předsíně je slyšet, jak někdo jde rychle se schodů a najednou s rachotem padá dolů, Ana a Varja vykřiknou, ale vzápětí je slyšet smích/

Co se stalo?

Aňa /vběhne do salónu, směje se/ Péta spad se schodů! /Odběhne/

Raněvská To je blázínek, ten Péta...

Přednosta stanice /se postaví doprostřed sálu a recituje Hříšnici od A. Tolstého/

Všude jak v úle, smích se šíří,
zazněly loutny, bubny víří,
ze sadu stoupá květů dech.
A mezi sloupy nad běl schodů
sepnutý brokát v rámu vchodu
zvedá se v těžkých záhybech.
Dům plný lesku, lustry svítí,
zlato se blýská, křišťál třpytí,
a v oknech za záhyby stár
do zvuků hudby sladce znící
proplétá hostí hlučný sbor,
u dlouhých stolů hodující,
svůj mnohohlasý rozhovor.

/Ostatní ho poslouchají, ale už po několika verších se z předsíně ozve valčík a recitace je přerušena. Všichni tančí. Z předsíně vejde Trofimov, Ana, Varja a Raněvská/

Raněvská No tak, Péto... Jste čistá duše... odpusťte mi to, prosím vás... Pojdte si zatancovat... /Tančí s Péťou/

/Aňa a Varja tancují. Vejde Firs, opře si hůl vedle bočních dveří. Vejde Jaša, dívá se na tanec/

Jaša Tak co, dědo?

Firs Není mi dobře. Dřív u nás na bálech tancovali

- generálové, baroni, admirálové, a teď posíláme pro poštmistra a pro přednostu stanice, a ani těm se dvakrát nechce. Přišlo mi nějak slabo. Nebožtík starý milostpán dával všem užívat pečetní vosk, na všechny nemoce. Já beru pečetní vosk už aspon dvacet let, a možná i dýl; však to mě asi drží při životě.
- Jaša Nudíš mě, dědku. /Zívá/ Taky už bys moh dávno chcípnout.
- Firs Ty seš holt... kus dřeva! /Mumlá si pro sebe/
/Trofimov a Raněvská tančí v sále,
potom v salónu/
- Raněvská Merci. Na chvilku si sednu... /Sedne si/ Jsem unavená.
- Aňa /vejde, vzrušeně/ Teď v kuchyni nějaký člověk říkal, že višnový sad už dneska prodali.
- Raněvská Komu ho prodali?
- Aňa To neříkal, komu. Odšel. /Tančí s Trofimovem,
odtančí do sálu/
- Jaša Žvanil tam nějaký dědek. Cizí.
- Firs A milostpán pořád ještě nepřijel. Šel jenom tak nalahko, snadno se může nastydnout. Jo, jo, nerozumné mládí!
- Raněvská Já to nepřežiju, Jašo, běžte, zeptejte se, komu to prodali.
- Jaša Ale ten už je dávno pryč, ten dědek. /Směje se/
- Raněvská /trochu rozhněvaně/ Čemu se smějete, prosím vás? Co vás tak potěšilo?
- Jaša Ten Jepichodov je ale k popukání. Úplná nula. Hromada neštěstí.
- Raněvská Firsí, jestli se panství prodá, kam půjdeš ty?

Firs Kam poručíte, tam půjdu.

Raněvská Co je s tebou? Není ti dobře? Měl by sis jít lehnout...

Firs Jo... /S úsměškem/ Já si půjdu lehnout, a kdo tady lidem poslouží, kdo tu všechno zařídí? Jsem na celý dům sám.

Jaša /Raněvské/ Madam! Dovolte, abych vás o něco poprosil, buďte tak laskavá! Jestli zase pojedete do Paříže, vezměte mě s sebou, moc vás prosím. Zůstat tady je vyloučená věc. /Rozhlédne se, polohlasně/ Co bych povídal, vidíte to sama, země nevzdělaná, lidi nestydatý, přitom ta nuda, v kuchyni vaří, že to nelze popsat a ke všemu ještě si tady chodí ten Firs a huhlá různá nevhodná slova. Vemte mě s sebou, buďte tak laskavá!

Piščík /vejde/ Smím prosit?... O valčíček, milostivá...

/Raněvská s ním jde/

Nic naplat, dva tisíce si od vás půjčím, paninko... Půjčím... /Tančí/ Dva tisíce... /Od-tančí do sálu/

Jaša /tiše zpívá/ Zda pochopíš mou roztouženou duši...

/V sále skáče a mává rukama postava v kostkovaných kalhotách a s šedým cylindrem: výkřiky: "Bravo, slečno Charlotto!"/

Duňáša /se zastaví, aby se napudrovala/ Slečna chce, abych tančila - je moc pánů a málo dam - ale mně se z tancování točí hlava, buší mi srdce, Fursi, a zrovna teď mi poštmistr řekl takovou věc, až se mi dech zatajil.

/Hudba utichne/

Firs Copak ti řekl?

Duňáša Řekl mi. Vy jste jako kvíteček.

Jaša /zívá/ To je úroveň!... /Odejde/

- Duňša Jako kvíteček... Já jsem tak delikátní stvoření, šíleně miluju něžný slova.
- Firs Ty do něčeho vlítneš.
- Varja /Vejde Jepichodov/
- Jepichodov Vy o mně, slečno Avdoťo, nestojíte... jako bych byl nějaký hmyz. /Vzdychá/ Živote, živote!
- Duňša Co si přejete?
- Jepichodov Bezpochyby, možná že máte dokonce i pravdu. /Vzdychá/ Ale ovšem, když se to vezme z hlediska, tak jste mě, smím-li se tak vyjádřit, promínte mi mou upřímnost, naprosto přivedla do duševního stavu. Já svou Fortunu znám, každý den mě potká nějaké neštěstí, i tomu jsem už dávno přivykl, takže s úsměvem hledím na svůj osud. Dala jste mi slovo, a ačkoliv jsem...
- Duňša Prosím vás, promluvíme si jindy, ale teď mě nechte být. Teď o něčem sním. /Hraje si s vějířem/
- Jepichodov Každý den nějaké neštěstí, a já, smím-li se tak vyslovit, se jenom usmívám, ba dokonce směju.
- /Ze sálu vejde Varja/
- Varja Ty jsi pořád ještě tady, Semjone? Ty seš vážně dovolenej, nemyslíš? /Duňše/ Jdi odsud, Duňšo. /Jepichodovi/ Hraješ si kulečník a zlomíš tágo, chodíš si po salonu jako nějaký host.
- Jepichodov Na mně něco vyžadovat, abych se s dovolením vyjádřil, nemáte nárok.
- Varja Já na tobě nic nevyžaduju, já ti to prostě říkám. Ty umíš jenom chodit sem a tam, ale na práci nesáhneš. Držíme si účetního a nikdo neví na co.
- Jepichodov /uraženě/ Jestli já pracuju, jestli chodím,

- jestli jím, jestli hraju kulečnick, to si mů-
žou rozvážit jedině lidi, kteří tomu rozumě-
jí, kteří jsou trošku starší.
- Varja Ty si troufáš takhle se mnou mluvit! /Vyletí/
Co si to dovoluješ? Tak já teda ničemu nerozu-
mím? Seber se a koukej mazat! Ale honem!
- Jepichodov /dostane strach/ Račte se, prosím, vyjadřovat
delikátním způsobem.
- Varja /zuří/ Okamžitě odsud vypadni! Vypadni!

/Jepichodov couvá ke dveřím, Varja
jde za ním/

Hromada neštěstí! Ať už jsi venku! Ať už tě
tady nevidím!

/Jepichodov odejde; za dveřmi je
slyšet jeho hlas: "Budu si na vás
stěžovat."/
- Tak ty jsi neslyšel? /Chytne hůl, kterou si
u dveří opřel Firs/ Tak pojd... Pojd... Pojd,
já ti ukážu... Jen pojd zpátky!... Tak ty
jdeš? Já ti teda... tumáš... /Napřáhne hůl,
vtom vejde Lopachin/
- Lopachin Děkuju srdečně!
- Varja /zlostně a uštěpačně/ To jsem nechtěla!
- Lopachin Ale jděte! Mile jste mě počastovala, srdečně
děkuju.
- Varja Nevím za co. /Odchází, pak se ohlédne a zeptá
se jiným tonem/ Neuhodila jsem vás?
- Lopachin Ani ne. Ale boule mi naskočí vohromná.
- Hlasy v sále Lopachin je tady! Pan Lopachin přijel!
- Piščík My o vlku a vlk za humny... /Objímá se s Lo-
pachinem/ Z tebe je cejtít konak, kamarádíčku,
hochu zlatej. No, my jsme tady taky veselí.

/Vejde Raněvská/

Raněvská

To jste vy, pane Lopachine? Proč tak pozdě?
Kde je Leonid?

Lopachin

Pan Gajev přijel taky, jde za mnou...

Raněvská

/rozrušeně/ Tak co je? Byla dražba? Mluvte,
proboha!

Lopachin

/rozpačitě, bojí se prozradit svou radost/
Dražba skončila ke čtvrté hodině... Ujel nám
vlak, museli jsme čekat do půl desátý... /Těž-
ce vzdychne/ Uf! Nějak se mi zatočila hlava...

/Vejde Gajev; v pravé ruce drží ba-
líčky, levou si utírá slzy/

Raněvská

Tak co, Leo? No, Leo!? /Netrpělivě, v slzách/
Proboha tě prosím, tak mluv...

Gajev

/jí neodpovídá, jenom mává rukou; plačky Fir-
sovi/ Na, vem to... Jsou tam kyselé rybičky,
kerčské sledě... Já dneska vůbec nejed... Co
já si vytrpěl!

/Dveře do herny jsou otevřené; jsou
slyšet údery koulí a Jašův hlas:
Sedum a vosumnáct. - Gajev změnil vý-
raz, už nepláče/

Jsem k smrti utahanej. Pojď, Firsi, převlík-
neš mě. /Odchází přes sál, za ním jde Firs/

Piščík

Tak co dražba? No povídej, člověče!

Raněvská

Prodal se višňový sad?

Lopachin

Prodal.

Raněvská

Kdo ho koupil?

Lopachin

Já ho koupil. /Pauza/

/Raněvská je zdrcena, kdyby se nedrže-
la křesla a stolu, tak by upadla, Var-
ja odepne od pasu klíče, hodí je na
podlahu uprostřed salonu a odejde/

Lopachin

Já ho koupil! Počkejte, panstvo, moment, prosím vás, mám hlavu jako škopek, nemůžu mluvit... /Směje se/ Přijdeme na dražbu, Děřiganov už tam byl. Gajev měl všeho všudy sto padesát tisíc a Děřiganov - kromě dluhu - vynes rovnou tři sta tisíc. No vidím, vo co de, tak jsem se do něj zakous, nabídn jsem čtyři sta tisíc. Von čtyři sta padesát. Já pět set padesát. Von teda přihazuje po padesáti a já furt po stovce... Až do kladívka. Celej dluh a devět set tisíc k tomu, než mi ho přiklepli. Višnový sad je teď můj! Můj! /Rehtá se/ Panebože spravedlivej, višnovej sad je můj! Řekněte mi, že jsem vopilej, že mi přeskočilo, že je to všecko jen mámení... /Dupe nohama/ Nesmějte se mi! Kdyby tak otec a dědek vstali z hrobu a všecko to viděli, jak jejich Jermolaj, kterýho votloukali, kterej neuměl pořádně číst a psát, kterej v zimě běhal bos, jak tenhle Jermolaj koupil panství, kterému se nic na světě krásou nevyrovná. Já koupil panství, kde děd a otec dřeli jak votroci, kde je nepouštěli ani do kuchyně. Já snad spím, to je všecko vidina, to se mi jenom zdá... To je plod vaší fantazie, ukrytý v temnotách neznáma... /Zvedne klíče s něžným úsměvem/ Zahodila klíče, chce dát najevo, že už není paní... /Zvoní klíči/ Ále, dyt je to fuk.

/Je slyšet ladění orchestru/

Hej, muzikanti, hrajte, na moje přání! Všichni se přijďte podívat, jak Jermolaj Lopachin zatne sekeru do višnovýho sadu, jak ty stromy budou padat! Postavíme tady chaty a naši vnuci a pravnuci tady uvidějí novej život... Hudbo, hraj!

/Hraje hudba. Raněvská klesne na židli a hořce pláče/

/Lopachin vyčítavě/ Proč, proč jste mě jenom neposlechla? Vy ubohá, dobrá duše, teď už se to vrátit nedá. /V slzách/ Kéž by to všecko bylo co nejdřív za náma, kéž by se už nějak změnil náš zmotanej, nešťastnej život.

Piščik

/ho vezme pod paží, polohlasem/ Paní pláče. Pojd do sálu, ať zůstane sama... Pojd... /Odvádí ho do sálu/

Lopachin

Co to má znamenat? Muziko, hraj pořádně!
 Všecko bude podle mého! /Ironicky/ Přichází
 nové panstvo, přichází majitel višňového sa-
 du! /Nechtěně vrazí do stolku, málem povelí
 svícny/ Všecko můžu zaplatit! /Odejde s Piš-
 čikem/

/Ani v sále, ani v salónu nikdo ne-
 ní; Raněvská se schoulila do křesla
 a hořce pláče. Tiše hraje hudba.
 Rychle vejde Aňa a Trofimov. Aňa si
 klekne před matkou. Trofimov zůsta-
 ne u vchodu do sálu/

Aňa

Mami!... Mami, ty pláčeš? Maminko moje zlatá,
 maminečko, já tě mám ráda... Já tě neopustím.
 Višňový sad je prodaný, už ho nemáme, to je
 pravda, ale nesmíš plakat, jsi teď volná ja-
 ko pták, zůstalo ti dobré, čisté srdce... Pojď
 se mnou, pojď odsud, maminko!... Vysadíme no-
 vý sad, krásnější než tenhle, dočkáš se ho,
 poznáš tiché, hluboké štěstí, uslyšíš, jak při-
 chází, a usměješ se, maminko! Pojď, mami!
 Pojď!...

O p o n a

Č t v r t é d ě j s t v í

Pokoj z prvního dějství. Na oknech nevisí záclony, na stěnách nevisí obrazy, nábytku zůstalo málo, je složen v jednom rohu, jakoby na prodej. Je tu jaksi prázdno. U dveří z pokoje stojí kufry, cestovní brašny apod. Dveře nalevo jsou otevřené, odtud jsou slyšet hlasy Varji a Ani. Lopachin stojí, čeká. Jaša drží podnos s poháry šampaňského. V předsíni Jepichodov převazuje truhlu. Za jevištěm je slyšet hluk. To se přišli rozloučit lidé z vesnice. Gajevův hlas: Děkuju, přátelé, děkuju vám.

Jaša Lidi z vesnice se přišli rozloučit. Podle mého názoru, pane Lopachin, jsou tady lidi hodný, ale natvrdlí.

/Hluk utichá. Z před síně vejde Raněvská a Gajev; Raněvská nepláče, ale tvář má bledou, rozechvělou, nemůže mluvit/

Gajev Tys jim dala celou peněženku, Ljubo. Tohle nejde! Tohle nejde!

Raněvská Já to nedokážu! Nedokážu!

/Oba odcházejí/

Lopachin /do dveří, za nimi/ Račte, panstvo, snažně vás prosím! Skleničku na rozloučenou. Ve městě mě to nenapadlo a na nádraží měli akorát jednu láhev. Prosím, panstvo! /Pauza/ Copak? Vy nebudete? /Jde od dveří/ To bych to bejval nekupoval. Tak já taky nebudu pít.

/Jaša klade opatrně podnos na židli/

Napij se aspoň ty, Jašo.

Jaša Na šťastnou cestu! Žijte si tu blaze! /Páje/ Pravá šampaň to teda není, to vás mohu ujistit.

- Lopachin Dal jsem za to skoro stovku. /Pauza/ Tady je zima jak v psinci.
- Jaša Dneska se netopilo, stejně už jedem. /Směje se/
- Lopachin Co je ti?
- Jaša Raduju se.
- Lopachin Máme říjen, ale slunce a poklidno jak v létě. To se bude pěkně stavět. /Pohlédne na hodinky, do dveří/ Panstvo, připomínám, že vlak jede za čtyřicet sedm minut! Tak za dvacet minut musíme vyrazit. Pospěšte si.
- /Trofimov v kabátě vejde zvenku/
- Trofimov Řek bych, že už máme na čase. Je zapřaženo. Zatracená práce, kam se poděly ty galoše? Zmizely. /Do dveří/ Ano, já nemám galoše. Nemůžu je najít.
- Lopachin A já musím do Charkova. Svezu se s váma. V Charkově vstanu celou zimu. S váma ale člověk prokecá času, už abych něco dělal nebo zhebnu. Já bez práce nemůžu bejt, jsem jak levej; ruce mi jdou tak nějak šejdrem, jako by mně ani nepatřily.
- Trofimov My odjedeme a vy se zas pustíte do svého užitečného díla.
- Lopachin Nechceš se napít?
- Trofimov Nechci.
- Lopachin Tak teda, do Moskvy?
- Trofimov Ano, doprovodím je do města a zítra jedu do Moskvy.
- Lopachin Nojo... To voni profesoři ani nepřednášejí, že-jo, všichni čekají, až přijedeš ty!
- Trofimov Starej se o sebe.

- Lopachin Kolik roků už seš na tý universitě?
- Trofimov Vymysli si něco novýho. Tohle už znám jak svý boty. /Hledá galoše/ My už se zřejmě víc-krát neuvidíme, tak víš co, dám ti na rozloučenou jednu radu: nerozpřahuj ruce! Odvykni si ten svůj zlozvyk - rozpřahovat se. A to taky, stavět chaty, počítat s tím, že časem začnou chatari samostatně hospodařit, s tímhle počítat - je taky rozpřahování... No, at je to tak nebo tak, já tě mám stejně rád. Máš útlé, citlivé prsty jako umělec, máš útlou, citlivou duši...
- Lopachin /obejme/ Sbohem, kamaráde. Děkuju ti za všechno. Jestli potřebuješ, dám ti peníze na cestu.
- Trofimov Na co? Já nepotřebuju.
- Lopachin Vždyť žádný nemáte!
- Trofimov Mám. Děkuju vám. Dostal jsem za překlad. Ty mám tady, v kapse. /Nervozně/ Ale galoše nemám!
- Varja /z vedlejší místnosti/ Tady máte tu svou ohavnost! /Vyhodí na jeviště gumové galoše/
- Trofimov Co se rozčilujete, Varjo?... Hm... Tohle přece nejsou moje galoše!
- Lopachin Na jaře jsem zasal tisíc hektarů máku a teď to hodilo čtyři sta tisíc čistýho. A když byl ten můj mák v květu, co to bylo za vobraz! No, jak říkám, čtyři sta tisíc čistýho, tak ti teda nabízím půjčku, protože můžu. Ale na co se vytahovat? Jsem z vesnice... jakýpak štráchy.
- Trofimov Tvůj otec měl na vesniči krámk, můj měl ve městě lékárnu, a nevyplývá z toho absolutně nic.
- /Lopachin vytahuje náprsní tašku/
- Nech toho, nech toho... Kdybys mně dával třeba

milión, nevezmu. Jsem svobodný člověk. A všechno, čeho si vy všichni, bohatí jako chudí, tak hluboce považujete, to mnou ani v nejmenším nehne; to je pro mě chmýří, do kterého stačí fouknout. Já se obejdu bez vás, vás já můžu klidně vynechat, mám svou sílu a hrdost. Lidstvo spěje k nejvyšší pravdě, k nejvyššímu štěstí, jaké si na zemi lze vůbec představit, a já jdu v prvních řadách.

Lopachin

A dojdeš?

Trofimov

Dojdu. /Pauza/ Dojdu nebo ukážu cestu jiným, jak dojít.

/Z dálky je slyšet údery sekery o strom/

Lopachin

Tak sbohem, mladej. Musíme už jet. My se jeden před druhým naporujeme, a život si jde zatím po svém. Já když dlouho makám a bez vodu, tak mám hlavu lehkou, a připadá mi, jako bych taky věděl, proč jsem na světě. A kolik je, člověče, u nás lidí, který jsou na světě a nikdo neví proč. No, vono je to fuk, věci holt mají vlastní koloběh. Gajev prej vzal místo, bude v bance, pět tisíc měsíčně... Jenže tam dlouho nevydrží, je moc líněj...

Aňa

/ve dveřích/ Maminka vás prosí, dokud je tady, tak aby se sad nekácel.

Trofimov

Trocha taktu by neuškodila, jen co je pravda... /Odejde do předsíně/

Lopachin

Hned, hned... To jsou přece...! /Odejde za ním/

Aňa

Odvezli Firse do nemocnice?

Jaša

Ráno jsem říkal. Tak snad odvezli.

Aňa

/Jepichodovi, který prochází pokojem/ Pane Jepichodove, buďte tak hodnej a optejte se, jestli odvezli Firse do nemocnice.

Jaša

/uraženě/ Ráno jsem to říkal Jegorovi. Tak nač se ptát desetkrát!

- Jepichodov Dlouholetý Firs, soudě podle mého definitivního mínění, se už spravit nedá, měl by se odebrat k předkům. A já mu mohu jedině závidět. /Položí kufr na krabici s klobouky a rozmáčkne ji/ No ovšem, pochopitelně. Jak jinak!? /Odejde/
- Jaša /posměšně/ Hromada neštěstí...
- Varja /za dveřmi/ Odvezli Firse do nemocnice?
- Aňa Odvezli.
- Varja A jak to, že s sebou nevzali dopis pro doktora?
- Aňa Bude se muset za nima někdo poslat... /Odejde/
- Varja /ze sousedního pokoje/ Kde je Jaša? Řekněte mu, že mu přišla matka, chce se s ním rozloučit.
- Jaša /mávrne rukou/ Člověk neví, kam dřív skočit.
/Duňaša neustále něco kutí u zavadel; teď, když Jaša zůstal sám, přistoupí k němu/
- Duňaša Aspoň jednou kdybyste se na mě podíval, Jašo. Odjíždíte... Opouštíte mě... /Pláče a vrhne se mu kolem krku/
- Jaša K čemu ten pláč? /Pije šampaňské/ Za šest dní jsem zpátky v Paříži. Zítra nasedneme do expresu a jen se za náma zapráší. Člověku se to ani nechce věřit. Vive la France!... Co já taky tady, to není život pro mě... marná sláva. Ta úroveň - mám toho po krk. /Pije šampaňské/ K čemu ten pláč? Chovejte se slušně a nebudete plakat.
- Duňaša /se dívá do zrcátka a pudruje se/ Pošlete mi z Paříže dopis. Vždyt jsem vás milovala, Jašo, tolik milovala! Jsem něžná bytost, Jašo!
- Jaša Jdou sem. /Motá se kolem kufrů, tiše si propěvuje/

/Vejde Raněvská, Gajev, Aňa a Charlotta/

Gajev

Měli bychom jet. Už je na čase. /Pohlédne na Jašu/ Kdopak to tady zavání slanečkama?

Raněvská

Ještě deset minut - a nasedáme... /Rozhlíží se po pokoji/ Sbohem, můj milý, sbohem, stafoušku. Zima uteče, přijde jaro, a ty už se toho nedočkáš, zbourají tě. Co všechno viděly tyhle stěny! /Vroucně líbá dceru/ Zlatíčko moje, ty jen záříš, oči máš jako dva démanty. Jsi šťastná? Moc?

Aňa

Moc. Začíná nový život, mami!

Gajev

/vesele/ Opravdu, teď nám nic neschází. Než se višnový sad prodal, všichni jsme se rozčílovali, trápili, ale potom, když se celá věc definitivně a neodvratitelně vyřešila, všichni se uklidnili a dokonce rozveselili... Já jsem bankovní kádr, finančník... červenou na střed, ty taky, Ljubo, říkej si, co chceš, vypadáš líp, to je mimo vši pochybnost.

Raněvská

Ano. S nervy jsem na tom líp, to je pravda. /Podají jí klobouk a plášť/ Dobře spím. Vynesete mi ven věci, Jašo. Už je čas. /Aně/ Holčičko moje, brzo se uvidíme... Budu žít v Paříži z těch peněz, co nám poslala jaroslavská babička, abychom koupili panství - ať žije babička! - dlouho s těmi penězi nevystačím.

Aňa

Maminko, vrať se brzo... Že se vrátíš brzo?! Budu se teď učit, udělám maturitu a potom budu pracovat, budu ti pomáhat. Budeme spolu číst všelijaké knihy, maminko... Ano? /Líbá matce ruku/ Na podzim budeme číst celé večery, přečteme spoustu knih a objevíme nový, báječný svět... /Zasní se/ Maminko, přijed...

Raněvská

Přijedu, zlato moje. /Obejme dceru/

/Vejde Lopachin. Charlotta si tiše zpívá/

Gajev

Šťastná Charlotta: zpívá!

Charlotta

/si vezme uzel, který vypadá jako miminko v

povijanu/ Hajej, nynej, děťátko...

/Je slyšet dětský pláč: Uá!...
uá!.../

Neplač, drobečku, neplač, malinkej. /Uá!...
uá!.../ Je mi tě tak líto! /Hodí uzel zpět na
místo/ Tak mi, pěkně prosím, najděte místo.
Takhle já nemůžu.

Lopachin Najdeme, slečno Charlotto, buďte klidná.

Gajev Všichni nás opouštějí, Varja odchází... najed-
nou nás nikdo nepotřebuje.

Charlotta Ve městě nemám kde bydlet. Budu muset odejít...
/Zpívá si/ Vždyť je to fuk...

/Vejde Piščík/

Lopachin Hříčka přírody!...

Piščík /udýchaně/ Fuj, nechte mě vydechnout... jsem
celej schwácenej... Klaním se uctivě... Dejte
mi napít...

Gajev Pro peníze, co? Velice mě těšilo, s tím já ne-
chci nic mít... /Odejde/

Piščík To je ale doba, co jsem vás neviděl, vzácná pa-
ní... /Lopachinovi/ Ty jseš tady... rád tě vi-
dím... tobě to myslí, kamaráde... Na... tady
máš. /Podává Lopachinovi peníze/ Čtyři tisíce
... máš u mě ještě osm tisíc čtyři sta.

Lopachin /nechápvavě krčí rameny/ Sním nebo bdím? Kdes
to sebral?

Piščík Moment... Fuj, to je vedro... Naprosto nečeka-
ná událost. Přijeli ke mně Angličani a našli
mi v zemi nějakou bílou hlínu... /Raněvské/
Vám taky čtyři tisíce... má líbezná milostivá
paní... /Podává jí peníze/ Zbyteček později.
/Pije vodu/ Teď právě jeden mladík ve vlaku
vykládal, že prej nějakéj... velikej filosof
doporučuje seskakovat se střech... "Seskoč!",
prej a v tom je celá ta záhada. /Udiveně/ To
by člověk nevěřil! Pít!

- Lopachin A co to bylo za Angličany?
- Piščík Pronajal jsem jim pozemek s touhlínou na čtyřadvacet let... Ale teď, odpusťte, nemám čas... musím letět... Pojedu k Znojkovovi... ke Kardaminovi... Všem jsem dlužen... /Pije/
Přeju hodně zdraví... Stavím se tady ve čtvrtek...
- Raněvská Právě se stěhujeme do města a já zítra odjíždím do ciziny...
- Piščík Cože? /Rozčileně/ Proč do města? Jo tak proto, já koukám, že nábytek... kufry... No, to nic... /V slzách/ To nic... Těm to myslí... těm Angličanům... To nic... Tak hodně štěstí... Pámbu vás opatruj... To nic... Všechno má na tom světě svůj konec... /Políbí Raněvské ruku/
A kdybyste se doslechli, že je se mnou konec, vzpomenete si tady na toho... koně, a řekněte si: "Toho jsme znali, tohohle... Šimeonova-Piščíka... dej mu pámbůh věčnou slávu..."
Skvělé počasí... Tak, tak... /Odejde značně rozechvěn, ale vzápětí se vrátí a řekne ve dveřích/ Dášenka se dává poroučet!
- Raněvská Tak snad abychom šli. Odjíždím se dvěma starostmi. Jedna je nemocný Firs. /Pohlédne na hodinky/ Ještě pět minut a jdeme...
- Aňa Firse už odvezli do nemocnice, mami. Jaša to ráno zařizoval.
- Raněvská A to moje druhé soužení je Varja. Je zvyklá časně vstávat a pracovat a teď, když nemá co na práci, je jako ryba nasuchu. Přepadlá, pobledlá a uplakaná, chuděrka malá... /Pauza/
Vy to moc dobře víte, pane Lopachine; představovala jsem si... že se provdá za vás, konečně to tak nějak vypadalo, že se oženíte. /Pošeptá něco Aně, ta kývne na Charlottu a obě odejdou/
Má vás ráda, vám se líbí a já nechápu, já prostě nechápu, proč se jeden druhému doslova vyhýbáte. Já tomu nerozumím.
- Lopachin Já tomu taky nerozumím, abych se přiznal. Je to celý nějak divný... Jestli máme ještě čas,

tak já třeba hned tečka... Skoncujeme s tím a basta, ale bez vás, to já cejtím, bez vás o ruku nepožádám.

Raněvská

No výborně. To je přece otázka nejvýš minuty. Tak já ji zavolám...

Lopachin

A hned se to šampaňský hodí. /Podívá se na poháry/ Jo, někdo už ho vypil.

/Jaša kašle/

Tomu říkám splávek...

Raněvská

/živě/ Dobře. Necháme vás tady... Jaša, allez! Já ji zavolám... /Do dveří/ Varjo, nech všeho a pojď sem! Pojď! /Odejde s Jašou/

Lopachin

/pohlédne na hodinky/ Nojo... /Pauza/

/Za dveřmi se ozve zadržovaný smích, šepot, konečně vejde Varja/

Varja

/dlouho prohlíží zavazadla/ To jsem blázen, kam to přišlo?...

Lopachin

Copak hledáte?

Varja

Sama to uložím a teď si nevzpomenu kam. /Pauza/

Lopachin

A copak teď bude s váma, slečno Varvaro?

Varja

Se mnou? Já jdu k Ragulinovým... Mám s nima domluveno, že se jim budu starat o domácnost... něco jako hospodyně.

Lopachin

Až do Jašněva? To je dobrejch sedmdesát kilometrů. /Pauza/ No jo, tady život skončil, v tomhle domě...

Varja

/prohlíží věci/ Kde by to jenom mohlo být?... Nebo že bych to dala do truhly? Je to tak, v tomhle domě život skončil... a už se nevrátí...

Lopachin

Já teď odjíždím do Charkova... tímhle vlakem.

Práce až nad hlavu. Tady nechávám Jepichodova.
Zaměstnal jsem ho.

Varja

Nojo.

Lopachin

Loni touhle dobou už sněžilo, jestli se pamatujete, a letos - poklidno, slunce. Jenže je holt chladno... Takový tři pod nulou.

Varja

Já se nekoukala. /Pauza/ A taky máme rozbitý teploměr... /Pauza/

Hlas zvenku

Pane šéf!

Lopachin

/jako by na to zavolání už dlouho čekal/ Už jsem tam! /Rychle odejde/

/Varja sedí na podlaze a hlavu má opřenou o uzel s šatstvem; tiše pláče. Dveře se otevřou, opatrně vejde Raněvská/

Raněvská

Tak co? /Pauza/ Jede se.

Varja

/už nepláče, utře si oči/ Ano, už je na čase, mamičko. K Ragulinovým se dostanu ještě dneska, jenom aby mně neujel vlak.

Raněvská

/do dvěří/ Aňo, oblékej se!

/Vejde Aňa, potom Gajev, Charlotta. Gajev má teplý kabát s kapucí. Sejde se služebnictvo, kočí. Kolem zavazadel se motá Jepichodov/

Tak, a můžeme vyrazit!

Aňa

/radostně/ Vyrazit!

Gajev

Milí přátelé, milí, drazí přátelé! Opuštěje navždy tento dům, nemohu v sobě potlačit, nemohu se zdržet, abych nevyslovil na rozloučnou ty city, které naplňují v těchto chvílích mou bytost až po okraj...

Aňa

/prosebně/ Strejčku!

Varja Strýčku, prosím vás!

Gajev /sklesle/ Od koule na mantinel a na střed...
Jsem zticha...

Trofimov /Vejde Trofimov, potom Lopachin/
Tak, panstvo, máme nejvyšší čas.

Lopachin JEPICHODOVE, kabát!

Raněvská Joště vteřinku posedím. Jako bych si vlastně
nikdy nevšimla, jaké má ten dům stěny, jaké
má stropy a teď je hltám očima, dívám se na
ně s takovou něhou a láskou...

Gajev Pamatuju se, když mi bylo šest let, tak jsem
na Hod boží seděl u tohoto okna a díval se,
jak jde můj otec do kostela...

Raněvská Vzali jsme s sebou všechno?

Lopachin Zdá se, že všechno. /Jepichodovi, který mu
pomáhá do kabátu/ A ty, Jepichodove, koukej,
at je tady všecko v pořádku.

Jepichodov /ochraptělým hlasem/ Buďte bez obav, pane Lo-
pachine!

Lopachin Co to máš za hlas?

Jepichodov Právě jsem se napil vody, něco jsem polkl.

Jaša /s opovržením/ To je úroveň...

Raněvská Odjedeme - a nezůstane tady živá duše...

Lopachin Až do jara.

Varja /vytrhne z uzlu deštník, vypadá to, jako že
se rozmáchla; Lopachin předstírá, že se pole-
kal/ Co vás... Prosím vás... Ani mě nenapadlo...

Trofimov Panstvo, nasedat... Už je na čase! Za chvíli
jede vlak!

- Varja Péto, támhle je máte, ty svý galoše, u toho kufru. /V slzách/ A jak je máte zašlý, starý...
- Trofimov /si obouvá galoše/ Jdeme, panstvo!
- Gajev /velmi zdrcen, má strach, aby se nerozplakal/ Vlak... Nádraží... Křížem na střed, od červené na mantinel...
- Raněvská Jdeme!
- Lopachin Jsme všichni? Nezůstal tam někdo? /Zamyká levé postranní dveře/ Jsou tady věci, musí se zamknout. Jdeme!...
- Aňa Sbohem, dome! Sbohem, starý živote!
- Trofimov Zdravíme nový život!... /Odejde s Aňou/
/Varja se rozhlédne po pokoji a pomalu odchází. Odejde Jaša a Charlotta s psíčkem/
- Lopachin Tak táda, do jara. Račte, panstvo... Na viděnou!... /Odejde/
/Raněvská a Gajev zůstanou sami. Jako by na to čekali, padnou si do náruče a tiše pláčí, aby je nikdo neslyšel/
- Gajev /zoufale/ Ach bože, sestřičko...
- Raněvská Drahý, starý, krásný sad!... Můj život, moje mládí, moje štěstí... Sbohem!
- Hlas Ani /vesele pobízí/ Mami!...
- Hlas Trofimova /vesele, rozjařeně/ Haló!...
- Raněvská Už nikdy nevidím ty stěny, to okno... Tímhle pokojem se ráda procházela nebožka maminka...
- Gajev Ach bože, sestřičko!...
- Hlas Ani Mami!...

Hlas Trofimova Haló!...

Raněvská Jdeme!... /Odcházejí/

/Jeviště je prázdné. Je slyšet, jak se všechny dveře zamykají, jak odjíždějí kočáry. Ticho. Do ticha se ozvou tlumené údery sekery do stromu, zazní to osaměle a smutně. Je slyšet kroky. Ve dveřích napravo se objeví Firs. Jako vždy má sako a bílou vestu, na nohou pantofle. Je nemocný/

Firs

/přistoupí ke dveřím, vezme za kliku/ Zamčeno. Odjeli... /Sedne si na pohovku/ Zapomněli na mě... No, to nic... posedím si... Že si milostpán zase nevzal kožich a jel jenom v kabátě... /Starostlivě vzdychá/ Jak se o něho nepostarám já... Jo, jo, nerozumné mládí! /Něco si mumlá, ale není mu rozumět/ A život uteče, člověk ani neví jak... /Lehne si/ Natáhnou se... Není už ve mně žádná síla, všechno je pryč, všechno... Já jsem holt kus dřeva! /Leží nehybně/

/Ozve se vzdálený zvuk jakoby z nebe, smutný a zmírající zvuk, jako když praskne struna. Nastane ticho a je slyšet jenom vzdálené údery sekerou do stromu/

O p o n a

Anton Pavlovič Čechov VIŠŇOVÝ SAD. Z ruského originálu Viš-
novyj sad přeložil Leoš Suchařípa. /A.P.Čechov, Sobranije
sočiněnij, Pjesy, sv.10/, vydaného nakladatelstvím Pravda,
Moskva 1950. Odpovědná redaktorka Alena Morávková. Rozmno-
žila DILIA v Praze v červenci 1969 jako rukopis /výr. číslo
5177/69/

